

Poklonili smo se junakom ki so padli za svobodo v borbi proti fašizmu

„Dan mrtvih je priložnost, ko se po vsem svetu še posebej spominjamo svojih rajnih. Ta dan pa je zlasti posvečen tudi spominu na padle narodne junake, ki jim vsako leto s cvetjem in trenutkom molka izkazujemo čast in hvaležnost za žrtev, ki so jo doprinesli s svojo smrtjo v borbi proti zatiralskemu nacifašizmu, da mi danes lahko živimo v svobodi.“

Tako je dejal predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wuttele-Luc minuli petek na boroveljskem pokopališču, kjer je bila letos osrednja spominska slovesnost v okviru polaganja vencev na partizanska grobišča širom južne Koroške. Ob spomeniku protifašističnim borcem in žrtvam fašizma so se zbrali tudi predstavniki generalnega konzulata SFRJ v Celovcu, ki so skupaj z zastopniki ZKP polo-

zaključnih bojih z umikajočimi se nemškimi osvajalci in njihovimi belogardističnimi ter ustaškimi sodelavci, in to v dneh od 9. do 14. maja 1945, torej po kapitulaciji nacistične Nemčije in po koncu druge svetovne vojne v Evropi. Spomnil se je tudi vseh padlih borcev, ki počivajo na 40 pokopališčih širom južne Koroške, prav tako pa tudi vseh žrtev širom Evrope in vseh tistih junakov, ki so darovali svoja

pogodba izpolnjena, kar pa nikakor ne odgovarja resnici. Kljub temu se Wagner krčevito drži tristranskega sporazuma in s tem daje potuho KHD in drugim proti Slovincem usmerjenim organizacijam.

„S potvarjanjem resnice hočejo naši nasprotniki prepričati javnost, da je na Koroškem vse v najlepšem redu in postavljajo manjšinsko rešitev v Avstriji celo kot zgled, kako širokogrudno so izpolnili obveznosti iz državne pogodbe,“ je naglasil tov. Luc. „Ker pa je resnica drugačna, je zato naloga nas še živih partizanov in aktivistov, da nadaljujemo boj za uresničitev idealov, za katere so šli naši tovariši neustrašeno v boj proti mnogo močnejšemu sovražniku in darovali svoja mlada življenja. Še posebno pa s tega mesta pozivam našo mladino, da prav tako neustrašeno in pogumno stopa po stopinjah padlih in živih partizanskih borcev ter nadaljuje boj za dokončno uresničitev pravic, ki nam gredo po državni pogodbi.“

Spominsko slovesnost so s svojo pesmijo oplešali domači pevci pod vodstvom Romana Verdela.

Pred ustanovitvijo „Alternativne liste Avstrije“

Kot smo že poročali, se tudi v Avstriji formira zeleno oz. alternativno gibanje. Pred nekaj tedni so se alternativne skupine iz vse Avstrije srečale v Admontu na Štajerskem, kjer so prediskutirale možnosti nastopa na prihodnjih državnoborskih volitvah.

To soboto in nedeljo se bodo alternativne skupine ponovno srečale v Gradcu, kjer se bodo dokončno odločile glede volitev. Na predvečer bo govorila predsednica nemških „zelenih“ Petra Killy. Zveza slovenskih organizacij je poslala na srečanje svojega opazovalca.

Široko gibanje za mir združuje ljudi preko vseh meja in razlik

Razmere, ki vladajo v današnjem svetu, predstavljajo čedalje večjo nevarnost za mir: blazna oboroževalna tekma se nadaljuje in celo stopnjuje, prepad med razvitim in nerazvitim svetom se pogloblja, vedno več je žarišč, kjer spore rešujejo z oboroženo silo in vmešavanjem v notranje zadeve drugih, zaostre se gospodarska kriza in narašča armada brezposelnih — vsi taki in podobni pojavi nosijo v sebi nevarnost, da se nekega dne razkrastejo v novo svetovno vojno z nepredvidenimi posledicami za vse človeštvo.

Toda obenem z nevarnostjo vojne narašča in se širi tudi mirovno gibanje, ki združuje ljudi preko vseh mej in razlik. Človeštvo se namreč vedno bolj zaveda vojne nevarnosti in številni lokalni spopadi dovolj prepričljivo opozarjajo za grozljive posledice, ki jih ima vsako obračunavanje in reševanje sporov z oboroženo silo. V vseh delih sveta se vrstijo velike demonstracije, s katerimi množice miroljubnih ljudi ne glede na narodno pripadnost ali barvo kože, ne glede na politično prepričanje ali veroizpoved, ne glede na poklic ali spol posameznika, združeno protestirajo proti tistim, ki s svojo politiko ogrožajo mir in s tem obstoj človeštva. Na množičnih shodih, kjer sega udeležba tudi do pol milijona ljudi, manifestirajo proti vojni — za mir ter pozivajo odgovorne državnike, naj končno prenehajo z dejanji, ki vojno nevarnost samo še stopnjujejo.

Tudi v Avstriji in na Koroškem je bilo že več prireditvev, ki so imele isti namen in enako vsebino: obsoditi in zavrniti vse tisto, kar povzroča nevarnost oborože-

nega obračunavanja, zato pa podpreti in pospeševati vse tisto, kar služi miru in sožitju. Posebno veličastna je bila v tem okviru spomladanska mirovna demonstracija na Dunaju, kjer je na desettisoče ljudi iz vseh zveznih dežel povzdignilo glas proti vojni — za mir. In prav tako letos spomladi smo se na „mirovnem pohodu“ zbrali tudi v Celovcu, da obsodimo netenje sovraštva in mrznje ter izpovemo svojo privrženost načelom prijateljskega in enakopravnega sožitja kot prvega in glavnega pogoja za ohranitev miru.

„Proti vojni — za mir“ je bilo tudi geslo prireditve, ki jo je Koroška mirovna iniciativa pripravila minuli petek v celovski Mohorjevi. V besedi, predvsem pa v pesmi in glasbi so sodelujoči, med katerimi je bil tudi mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakoba, poudarili in opozorili, da si je za mir treba nenehno prizadevati. Vsak posamezni lahko prispeva svoj delež, vsi skupaj pa bomo prerasli v močno silo, mimo katere nihče ne bo mogel.

In krepitev teh sil miru bo veljala predvsem tudi velika mednarodna prireditev, ki bo jutri na Dunaju. V ogromni dunajski mestni hali se bodo jutri popoldne zbrali tisoči ljudi od blizu in daleč, da prisluhnejo večurnemu vrhunskemu sporedu, ki ga bodo pod geslom „Umetniki za mir“ izvajali ansambli in posamezniki, med njimi tudi umetniki mednarodnega in svetovnega slovesa. V ta edinstveni zbor izvajalcev se bo vključil tudi Koroški partizanski pevski zbor, da s svojo pesmijo demonstira za mir, svobodo in sožitje med narodi.

Del odlikovanih antifašističnih borcev in žrtev fašizma, ki jih je odlikoval zvezni predsednik Kirchschläger.

Avstrijsko odlikovanje protifašističnim borcem in žrtvam fašizma

V torek dopoldne je koroški deželni glavar Wagner podelil 132 Korošcem častne znake zasluge za osvoboditev Avstrije, s katerimi je zvezni predsednik Kirchschläger odlikoval bivše borce proti fašizmu in žrtve nacističnega nasilja. Odlikovancem, med katerimi je večina koroških Slovencev, ki so bili za časa nacifašizma v zaporih ali izseljeni, oziroma so se borili med partizani, je spregovoril deželni glavar Wagner, ki je med drugim poudaril zasluge odlikovancev za osvoboditev Avstrije ter izrazil upanje, da bodo še nadalje delovali tako, da se taki časi ne bodo ponovili.

V imenu odporniških gibanj se je deželnemu glavarju in preko njega zveznemu predsedniku zahvalil za pozna, a vendar zaslužena odlikovanja Hans Pawlik. V imenu odlikovanih koroških Slovencev pa je spregovoril Peter Kuchar iz Železne Kaple, ki je poudaril napore slovenskih ljudi za osvoboditev izpod nacifašizma in po osvoboditvi njihov trud pri obnovitvi porušenih domov, s tem pa hkrati pri obnovi Avstrije.

Vsem odlikovancem, katerih imen pa zaradi preobširnosti seznama ne moremo objaviti, iskreno čestitamo!

Španski socialisti so dosegli prepričljivo zmago

Tako v Španiji kot tudi v tujini so z velikim zadovoljstvom pozdravili prepričljivo zmago, ki so jo pri državnoborskih volitvah prejšnji teden zabeležili španski socialisti. S 46,4 odstotka glasov ter z 201 poslancem so daleč presegle absolutno večino in si s tem zagotovili solidno podlago za svoje delo v vladi in v parlamentu.

Volilni uspeh španskih socialistov splošno ocenjujejo kot prepričljivo zmago mlade španske demokracije, ki je v sedmih letih od smrti diktatorja Franca uredila svoje temelje in v četrtek prejšnji teden

naredila velik korak naprej. Ta razvoj je pomemben toliko bolj, ker so pri volitvah utrpeli najhujši udarec poleg vladajoče unije demokratskega centra prav tiste desničarske sile, ki so še vedno sanjale o diktaturi ter grozile z državnim udarom oziroma ga lani celo poskusile izvesti.

V tem smislu zmaga socialistične stranke Felipa Gonzalesa gotovo ne pomeni samo zmage ene same stranke, marveč gre za zmago španskega naroda in preko njega za zmago demokratičnih in naprednih sil v Evropi.

Naprej pred lastnim pragom je treba pometati...

„V zvezi s sedanjim položajem v Jugoslaviji je prišel vladni kolegij do skupnega mnenja, da se v zadeve sosednje države ne želi vmešavati.“ Tako beremo v glasilu koroške SPO, ko poroča o seji deželne vlade prejšnji teden, na kateri so člani prav tako soglasno odobrili tudi osnutek deželne proračuna za leto 1983.

Priznati je treba, da so ljudje v koroški deželni vladi res širokogrudni: ne želijo se vmešavati v notranje zadeve tuje države. In tisto, kar je bilo z avstrijske strani potrebno povedati v zvezi s stabilizacijskimi ukrepi v Jugoslaviji, je baje že bilo povedano — pri čemer je očitno mišljen tudi izpad deželnega glavarja Wagnerja, ki se je vsekakor tako daleč vmešal v zadeve sosedov, da je njihove ukrepe, ki so jih sprejeli kot suverena država, imenoval napad na svobodo.

V kolikor pa koroška oz. avstrijska stran druge opozarja na dolžnost spoštovanja pogodbenih obveznosti, naj se raje prime za lastni nos (npr. člen 7 državne pogodbe).

PREBERITE

Stiki s Severno-primorsko regijo

stran 2

O Gašperjevi
bralni znački

stran 3

Prireditve ob
dnevu varčevanja

stran 4

Založba Drava na
knjižnem sejmu
v Beogradu

stran 5

Še o srečanju
narodnosti
sosednjih dežel

stran 7

SAK je
jesenski prvak

stran 8

Stikov med manjšinami in matičnimi narodi stabilizacijski ukrepi ne smejo okrniti

Prejšnji teden je predsednik SZDL Slovenije Franc Šetinc v spremstvu predsednika komisije za manjšinska vprašanja Danila Türka obiskal Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo v Trstu, kjer je imel pogovore z vodilnimi predstavniki osrednje organizacije Slovencev v Italiji ter si ogledal nekaj njenih ustanov.

Ves čas obiska pa sta bili v ospredju pogovorov dve vprašanji: položaj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in njen boj za globalni zaščitni zakon ter zadnji ukrepi za stabilizacijo gospodarskih razmer v Jugoslaviji in njihov vpliv na obmejno sodelovanje in v

tem okviru še posebej na odnose med matičnim narodom in narodnostno skupnostjo.

Predsednik SKGZ Boris Race je v svojem prikazu položaja Slovencev v Italiji naglasil, da je njihov boj za globalni zaščitni zakon povezan z bojem za nadaljnjo demokratizacijo italijanske družbe. Ob podpori, ki jo uživa pri demokratičnih silah v Italiji, pa je slovenska narodnostna skupnost hkrati trdno navezana tudi na podporo matičnega naroda. Zaradi tega je življenjsko zainteresirana za nadaljnjo politiko odprte meje; ima sicer razumevanje za sedanje ukrepe v Jugoslaviji, vendar upa, da bodo

čimprej izpolnjeni pogoji za ponovno sprostitve prehajanja meje.

Predsednik SZDL Franc Šetinc je poudaril, da Slovenija in Jugoslavija vsestransko podpirata slovensko narodnostno skupnost v boju za zaščito; v njej vidita ne le del naroda, marveč tudi povezovalca med sosednjima državama. Glede sprejetih ukrepov v Jugoslaviji pa je ponovno zagotovil, da imajo izključno gospodarski in začasni značaj. Jugoslavija se vsekakor ni odpovedala politiki odprte meje, je dejal Šetinc, nasprotno, to ostaja trajna in temeljna vrednota, ki bi je trenutni zastoji ne smeli prizadeti.

Prav tako s sprejetimi ukrepi in njihovimi posledicami za stike med manjšinami in njihovim matičnim narodom so prejšnji teden razpravljali na seji komisije za narodnosti skupščine SR Slovenije. Razprava je pokazala, da italijanska in madžarska narodnost v Sloveniji podpirata stabilizacijske ukrepe, vendar se zavzemata za to, da stiki z matičnima narodoma zaradi teh ukrepov ne bodo okrnjeni. Pri tem je bilo govora predvsem o prehodnih ukrepih in predpisanih depozitu za vsak prestop meje ter o omejitvi oz. zmanjšanju števila potovanj z maloobmejnimi dovolilnicami.

Ugotovili so, da ti začasni ukrepi onemogočajo organizirane stike med narodnostmi in matičnim narodom. Po mnenju predstavnikov italijanske in madžarske narodnosti bi ukrepi morali upoštevati sedanje bogato in za narodnosti na obeh straneh meje zelo pomembno sodelovanje. „Zato se narodnosti v Sloveniji zavzemata za nadaljevanje in krepitev stikov z matičnima narodoma zavoljo lastnega razvoja in tudi zaradi vpliva na razvoj slovenske narodnosti v zamejstvu,“ je bilo poudarjeno na seji.

Sodelovanje s Severnoprimerjsko regijo

Po poglobljenem sodelovanju ZSO z Gorenjsko in s Celjsko regijo je Zveza navezala prejšnji teden tudi stike z zastopniki Severnoprimerjske regije. Na enodnevnem delovnem obisku se je v ta namen mudila na Koroškem 14-članska delegacija družbenopolitičnih delavcev iz te regije pod vodstvom predsednika medobčinskega sveta SZDL Vlado Uršiča, ki je obiskala poleg nekaterih mešanih podjetij tudi gradbišče novega dijaškega doma v Celovcu, ki je kulturni dom in otroški vrtec v Sentprimozu ter muzej NOB pri Peršmanu v Lepeni.

V okviru tega obiska je prišlo na sedežu ZSO v Celovcu do daljšega razgovora severnoprimerjske delegacije z zastopniki ZSO in vključenih organizacij. Na tem razgovoru je predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser orisal trenutni narodnopolitični položaj na Koroškem, pri tem pa se je dotaknil tudi bodočih volitev in ugotovil, da bodo pod daniimi pogoji dobili nemikonalni glasovi še večji teži kot do sedaj. Dr. Janko Malle pa je v imenu SPZ kritično orisal težaven kulturnopolitičen položaj slovenskega človeka na južnem Koroškem.

Predsednik medobčinskega sveta SZDL Vlado Uršič pa je predstavil gospodarsko in družbeno situacijo Severnoprimerjske regije, v kateri je zaposlenih 46.000 ljudi in ki je dosedaj močnejše povezana z italijanskim zamejstvom.

Z obiskom zastopnikov Severnoprimerjske regije (Tolmin, Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica idr.) je bil sprejet načelen dogovor o sodelovanju te regije z Zvezo slovenskih organizacij na kulturnem, gospodarskem, športnem in mladinskem področju, tako da bo potekalo sodelovanje s to regijo v bodoče tudi v bolj organiziranih oblikah.

Nov primer diskriminacije

LANDESSCHULRAT FÜR KÄRNTEN
9010 KLAGENFURT / PARADEISERGASSE 12 / POSTFACH 487 / FERNRUF 81 841 - DURCHWAHL

DOKUMENT
27. JUNI 1982
KLAGENFURT, DRN

ZL 5394/82
Der württembergische Minister für Kultus und Wissenschaften

Lehrplan für Hauptschulen:
Freigeigenschaft lebende
Fremdsprache (Slovenisch)

An den
Rat der Kärntner Slowenen
Viktringer Ring 26
9020 KLAGENFURT

An den
Zentralverband slowenischer
Organisationen in Kärnten
Gasmetergasse 10/1
9020 KLAGENFURT

Sehr geehrte Damen und Herren!

Three in slowenischer Sprache abgefasste Eingabe vom 4.10.1982
kann, da sie den Bestimmungen der Verordnung der Bundes-
regierung vom 31. 5. 1977 über die Bestimmung der Gerichte,
Verwaltungsbehörden und sonstigen Dienststellen, vor denen
die slowenische Sprache zusätzlich zur deutschen Sprache
als Amtssprache zugelassen wird, BGBl. Nr. 307/1977, nicht
entspricht, vom Landesschulrat für Kärnten nicht in
Behandlung genommen werden. Es wird Ihnen freigestellt, eine
den Bestimmungen dieser Verordnung entsprechende Eingabe
einzubringen.

Hochachtungsvoll
Der amtsführende Präsident:
Kircher o.H.

F. R. D. A.
Kircher

NA PODLAGI SEDMOJULIJSKE ZAKONODAJE

Deželni šolski svet za Koroško je spet enkrat (kolikokrat že v zadnjih mesecih) zavnil vlogo obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, ker je bila pisana v slovenskem jeziku. Pri svojem ukrepu, ki predstavlja križec primer diskriminacije slovenske narodne skupnosti na Koroškem in njenega jezika, kateri je po členu 7 avstrijske državne pogodbe priznan kot drugi uradni jezik na Koroškem, se deželni šolski svet tudi lokrat sklicuje na določila sedmojulijske zakonodaje oz. izvedbene odredbe k tej zakonodaji.

Tako v resnici izgleda „vzorna“ rešitev manjšinskega vprašanja v Avstriji, ki jo skušajo predstavniki naše države celo drugim prikazovati kot „evropski zgled“. Toda diskriminacijski značaj te politike je preveč očiten, da bi še kdo nasedel lepim besedam.

Nedavni kongres SPÖ zaostri odnose med stranko in mladino

Kongres socialistične stranke Avstrije, ki se je začel povsem v znamenju množičnega „uvoda“ v volilni boj za državnozbornske volitve, ki bodo meseca aprila prihodnje leto, se je končal precej drugače, kot so to pričakovali njegovi organizatorji in režiserji. Kanceler Kreisky, ki je bil razumljivo spet izvoljen za predsednika SPÖ, je sicer še enkrat uspel vsaj na zunanji prikazati enotnost in s tem moč stranke, toda ravno na tem kongresu je prišlo dovolj jasno do izraza, da se tudi v vrstah te velike in do temeljev dobro organizirane politične sile čedalje močnejše pojavljajo glasovi kritike na račun raznih pojavov, ki jih po mnenju „navadnega človeka“ pač ni možno spraviti v sklad z načeli demokracije in socializma.

Ne edini, vendar najbolj „spektakularen“ izraz tega kritičnega odnosa in nezadovoljstva je bil diskusijski prispevek predsednika socialistične mladine Josefa Capa. Njegova

kritična vprašanja so bila sicer naslovljena na gradiščanskega deželnega glavarja Keryja, toda veljala so prav tako tudi vsem drugim „tovarišem“, ki so se kot nižji, srednji in predvsem vodilni funkcionarji stranke obdajali z najrazličnejšimi privilegiji, o katerih navadni člani mislijo, da niso v čast predstavnikom delavske stranke.

Dejstvo, da Cap „za kazen“ ni bil več izvoljen v 56-člansko strankino predstojništvo, je vsekakor značilno in kaže, da so se tudi v socialistični stranki že močno razpasle „razvade“, ki postavljajo v dvom marsikatero njeno deklarirano načelo. Nehote se v tej zvezi vsiljuje primerjava s koroškim primerom, ko je bila „čez noč“ razpuščena organizacija socialističnih srednješolcev, ker se je preveč jasno postavila na stran Slovencev — proti nemškimi nacionalistom, kar očitno ni šlo v račun strankinemu vodstvu. Neugodje, ki ga je se-

daj povzročilo črtanje predsednika socialistične mladine iz strankinega vodstva, se seveda še huje. To se ni zrcalilo samo v besedah tistih vodilnih funkcionarjev SPÖ, ki so „Capovo usodo“ obžalovali, marveč predvsem v kritičnih stališčih, ki so jih v tej zvezi zavzela deželna vodstva socialistične mladine, ko so se skoraj brez izjeme postavila za svojega predsednika — in s tem bolj ali manj proti strankinemu vodstvu odnosno proti „nezdramim pojavom“ v stranki.

V kolikšni meri bo nezadovoljstvo in kritičnost mladih socialistov vplivala na volilno odločitev prihodnje leto, danes seveda še nihče ne more povedati niti predvideti. K izboljšanju odnosov med stranko in njenimi mladimi člani pa prav gotovo tudi to ni prispevalo, da o njihovih zahtevah na primer glede pojavov neonacizma ni razpravljali in sklepali že kongres, marveč jih bo obravnavalo šele ožje strankino vodstvo.

Vprašanje Južne Tirolske kratko pred dokončno rešitvijo?

Več kot štiri ure je trajal pogovor, ki ga je v četrtek prejšnji teden vodil predsednik italijanske vlade Spadolini z deželnim glavarjem Južne Tirolske in predsednikom južnotirolske ljudske stranke Magnagom. Prvotno so nekateri pričakovali, da bo to sploh že „zaključni razgovor“. Predvsem je ta optimistični vtis nastal na podlagi izjav, ki jih je ob nedavnem srečanju z vodstvom ÖVP podal predsednik italijanskih demokratiziranih Piccoli, ki je na Dunaju menil, da je sporazum o južnotirolskem problemu le še vprašanje nekaj dni ali celo le nekaj ur.

Pogovor v Rimu pa je potekal le nekoliko drugače. Na „dnevni redu“ je bilo menda pet še nerešenih vprašanj iz južnotirolskega paketa, ki se nanašajo na samostojno sekcijo deželnega upravnega sodišča v bocijski pokrajini. Kakor je bilo povzeto iz izjav po pogovoru, so glede starih vprašanj dosegli soglasje, še naprej pa je ostalo odprto eno vprašanje, ki ga je Magnago šele na tem sestanku predložil predsedniku vlade, tako da ga Spadolini sploh še ni mogel preučiti.

Kljub temu je bilo z zadoščenjem zabeleženo, da se je Spadolini obvezal, da južnotirolsko vpra-

šanje reši „v zelo kratkem času“, predvidoma še pred koncem leta. V tem smislu je razumeti tudi napoved, da se bo Spadolini v zadnji tretjini novembra ponovno sestal z Magnagom.

In za Magnago je ta naglica tudi potrebna, kajti za 4. december je napovedan kongres južnotirolske SVP, na katerem bo Magnago s svojim „zmernim krilom“ gotovo naletel na pritisk nasprotnikov paketa, zlasti če do takrat ne doseže rešitve še odprtih vprašanj. Predvsem postajajo spet zelo aktivni in naravnost bojeviti krogi okoli južnotirolskega Heimatbunda, ki grozijo celo s posebnim referendumom, ki naj bi odločil o tem, ali je prebivalstvo Južne Tirolske sploh pripravljeno sprejeti takimenovani „paket“ — v primeru zavrnitve pa hoče Heimatbund uveljaviti načelo samoodločbe ter zahtevati ustanovitve samostojne južnotirolske države v mejah sedanje bocijske pokrajine.

Ob zaključku zadnjega pogovora v Rimu pa je Magnago zelo jasno opozoril, da južni Tirolci in Ladinci ne bodo priznali morebitnih „rešitev“, ki bi jih sprejela vlada brez predhodnega sporazuma s predstavniki obeh narodnosti.

Za naša vprašanja ni pravega razumevanja

„V Avstriji ni pravega razumevanja za naša vprašanja,“ je dejal predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser v pogovoru, ki ga je imel s sodelavci ljubljanskega Dnevnika.

Na vprašanje, kaj naj bi bližnje volitve v Avstriji pomenile za koroške Slovence, je predsednik ZSO omenil, da smo v času, odkar je na oblasti socialistična stranka, doživeli napad na dvojezične napise ter preštevane, čeprav je kanceler Kreisky takrat izrecno obljubil, da preštevane ne bo.

„To tudi pomeni, da se socialistična stranka v svoji predvolilni taktiki na ta vprašanja ne bo in ne more ozirati. Rezultat volitev zato ne more bistveno vplivati na avstrijsko politiko do manjšin. Do sprememb lahko pride le z načrtnim in dolgotrajnim delom, kjer skušamo pritegniti tudi nemško govoreče demokratične ljudi in vse tiste, ki vedno manj zaupajo utečeni tradicionalni strankarski strukturi.“

Novo vodstvo Hrvatskega akademskega kluba

Hrvatski akademski klub na Dunaju je imel pred nedavnim svoj občni zbor, na katerem so izvolili novo vodstvo te organizacije gradiščanskih Hrvatov. Dosedanjo predsednico Marijano Grandič, ki odhaja na enoletni študij v Italijo, je zamenjal mag. Franjo Perušić, doma iz Velikega Borištofa.

Sploh je bilo vodstvo Hrvatskega akademskega kluba močno pomlajeno in z „mladostnim poletom“ je novi predsednik tudi orisal svoje načrte in predstave delovanja organizacije. Kot glavni nalogi je naglasil opozarjanje javnosti na manjšinsko problematiko ter vzpostavljanje ožjih stikov s krajevnimi organizacijami gradiščanskih Hrvatov. V strankarsko-političnem pogledu bo HAK tudi v bodoče ostal neodvisen, kar pomeni, da v njegovem krogu lahko vsak zastopa in izrazi svoje mišljenje. Za njegovo delo naj bi bili značilni „komunikacija in konstruktivna kooperacija.“

Skupnost „Alpe-Jadran“ za poglobitev sodelovanja

V Benetkah je bilo zasedanje delovne skupnosti „Alpe-Jadran“, kjer so predstavniki sosednjih dežel alpskega loka razpravljali o raznih oblikah in možnostih sodelovanja na področjih kulturnih dejavnosti, varstva narave, razvoja turizma, izgradnje prometnih zvez itd.

Na zasedanju so poudarili voljo prebivalstva srednjeevropskega prostora po razvijanju vseh oblik sodelovanja, zlasti še potrebo po gospodarskem sodelovanju, da bi s skupnimi naporami premagali gospodarsko krizo, ki zavzema mednarodne razsežnosti.

V tem okviru je bilo posebej govora tudi o zadnjih stabilizacijskih ukrepih Jugoslavije ter o njihovem vplivu na razvoj sodelovanja med sosednjimi deželami. Pri tem so se predstavniki Koroške in Slovenije domnili, da se bodo v kratkem sestali na „razjasnitvenih pogovorih“, kjer bi skušali doseči določene olajšave za prehod meje.

Za leto 1983 napovedujejo 17 milijonov brezposelnih

Pet največjih gospodarskih inštitutov v Zvezni republiki Nemčiji je na podlagi ankete, ki so jo izvedli med 500 najvidnejšimi ekonomskimi strokovnjaki po svetu, prišlo do neprijetne ugotovitve, da je mednarodni gospodarski položaj danes slabši, kot je bil videti še lani ali celo junija letos. Pričakovana stopnja rasti družbenega proizvoda za naslednja 3 do 5 let povprečno za vseh 50 držav, ki jih upošteva obsežna anketa, znaša samo 2,8 %. Pri tem za industrijske države pričakujejo najslabšo rast, medtem ko dežele v razvoju lahko računajo — vsaj relativno — z večjo stopnjo rasti.

Za slab gospodarski položaj je dovolj zgovoren tudi podatek, po katerem v 24 državah OECD narašča nezaposlenost hitreje, kakor so pričakovali gospodarski strokovnjaki. Pričakujejo, da bo nezaposlenost v prihodnjih 3 letih še naraščala in da bo dosegla 17 milijonov ali še več.

LR Kitajska ima več kot milijardo prebivalcev

Prvi podatki o popisu prebivalstva, ki je bil julija letos, kažejo, da ima LR Kitajska danes 1.008.175.288 prebivalcev. Če k temu prištejemo še prebivalce Tajvana, Hongkonga in Macaa, torej delov kitajskega ozemlja, ki še niso združeni z LR Kitajsko, potem pa najbolj obljubljena država na svetu šteje 1.031.882.511 ljudi skupno.

Iz objavljenih podatkov tudi izhaja, da se je število prebivalcev Kitajske od zadnjega ljudskega štetja leta 1964 povečalo za okoli 313 milijonov, kar pomeni več kot 17 milijonov na leto.

Pripadnikov narodnih manjšin so našli okoli 67 milijonov. V primerjavi s letom 1964 je število pripadnikov 55 narodnih manjšin naraslo za 63,4 odstotka, medtem ko se je število pripadnikov večinskega kitajskega naroda v tem obdobju povečalo le za 43,8 odstotka. Narodne manjšine predstavljajo 6,7 odstotka vsega prebivalstva LR Kitajske.

OB RAZSTAVI ROBERTA HLAVATYJA V AVLI SLOVENICI:

Zapustil nam je obsežen akvarelni opus, ki nas osuplja z izrednim znanjem

Prejšnji četrtek je v prostorih Aule slovenice v Celovcu bila otvoritev razstave akvarelov tržaškega slikarja dr. Roberta Hlavatyja. Poleg številnih ljubiteljev likovne umetnosti, je ob tej priložnosti predsednik Aule slovenice, dr. Mirt Zwitter pozdravil tudi generalnega konzula in konzula SFRJ v Celovcu, Marka Kržišnika in Alfonsa Naberžnika, hčerko pokojnega slikarja gospo Galovič, predstavnik slovenskih političnih in kulturnih organizacij na Koroškem in druge.

O življenju in delu Roberta Hlavatyja pa je spregovoril znani umetnostni zgodovinar iz Ljubljane prof. Janez Mesesnel, katerega izvajanja objavljamo v celoti, saj v le-teh temeljito predstavlja Hlavatyja kot umetnika in človeka.

„Slikarstvo, katerega izbrane primerke si lahko ogledamo na tej razstavi, je v marsikaterem pogledu nekaj posebnega. Njegov avtor, pokojni dr. Robert Hlavaty, po poklicu zdravnik in zobozdravnik, namreč ni imel nikakršnih umetnostnih šol, kot popoln samouk pa je dognal svoje akvarele do tiste stopnje umetniške prepričljivosti, ki je značilna za nadarjene šolane profesionalce. Še več, s svojim slikarstvom se je uvrstil med najboljše slovenske akvareliste in je posebno v svoji generaciji in v okviru tržaških slikarjev zavzemal v tej smeri in tehniki vodilno mesto.

Dr. Robert Hlavaty se je rodil leta 1897 v Trstu českima staršema. Z ozirom na posebne razmere v Trstu v zvezi z nacionalno polarizacijo je bil vzgojen v slovenskem duhu. Obiskoval pa je nemško šolo s predmetnim poukom slovenščine, pozneje pa hrvaško gimnazijo na Krku. Če vemo, da je med tržaškimi vrstniki govoril italijansko in doma češko, potem si lahko ustvarimo vtis o njegovi široki jezikovni izobrazbi in s tem o možnostih študija in pozneje duhovnega osvajanja sveta. Leta 1921 je maturiral v Idriji. Potem pa se je odločil med veseljem do likovne umetnosti in bolj praktično usmeritvijo — izbral je medicino. Dve leti je študiral v Ljubljani, dve v Zagrebu in dve v Padovi, kjer je leta 1927 promoviral. Zatem je še dve leti specializiral zobozdravstvo na Dunaju.

Že med študijem je rad risal in v letih 1921—1923 objavil nekaj karkatur v takratnem ljubljanskem časniku „Jutro“, a slikal še ni. Pač pa se je živahno narodnoorganizacijsko dejstvoval, celo med študijsko odsotnostjo. Po končanih študijah je po-

stal asistent v tržaški bolnišnici, potem pa je v Trstu in Postojni prevzel stomatološko prakso in ordinacijo. Kot zaveden in delaven Slovenec — tako se je za vselej opredelil — se je znašel na spisku nezaželenih oseb fašističnega režima in se je leta 1931 izognil konfinaciji s pobegom v Ljubljano. Zaposlil se je na zobozdravstvenem oddelku bolniške blagajne in imel tudi zasebno prakso. Prav tu pa se je življenje dr. Roberta Hlavatyja bistveno obogatilo. V ordinaciji se je spoznal s svojimi pacienti, tedanjimi znanimi slovenskimi slikarji Ivanom Čargom, Francetom Pavlovcem, Rajkom Slapernikom, Ivanom Vavpotičem in Zoranom Mušičem; takrat se je začela njegova slikarska pot, zagotovo ne brez spodbud, nasvetov in korekcij omenjenih novih znancev in prijateljev. Slikarstvo je takrat razumljivo pojmoval kot hobby, kot oddih in duhovno dopolnilo pretežno rutinskega dela v ordinaciji. Slikal je motive iz okolice Ljubljane in izbral si je akvarel kot sprva najprimernejšo tehniko zaradi praktičnosti. Poletja pa preživelj v Dalmaciji, predvsem na Kornatih, kjer sta s tržaškim rojakom, slikarjem Albertom Sirkom slikala marine.

Tako se je že ob začetkih njegove slikarske poti dr. Hlavaty omejil snovno in motivno, v vseh bistvenih silnicah pa je nakazal tudi poznejše oblikovne sestavine in kvalitete. Te so prišle do izraza predvsem takoj po vojni, ko je ob hudih organizacijskih obremenitvah vendarle utegnil še slikati. V krogu tedanjih tržaških slikarjev je zavzel svoje enakovredno mesto in njegovo delo je prav tako pomenilo odkritje za celinsko umetniško miselnost, ko so se kot skupina predstavili v Ljubljani.

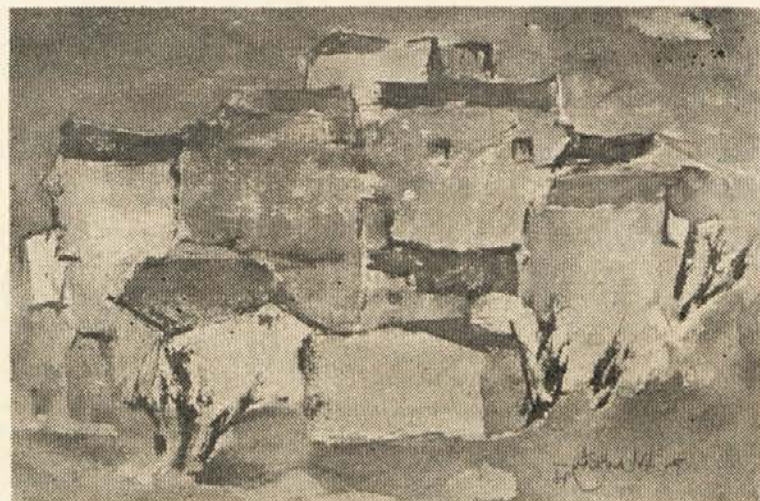
Hlavatyjevo slikarstvo označuje iskrenost: iskrenost pristopa, saj je vselej slikal tisto, kar mu je bilo pri srcu in ta čustveni odnos ga po njegovih lastnih besedah označuje kot romantika, ki je cenil čustva ljubezni do njegove zemlje, kar je tudi želel povedati ljudem. Zato je zlasti po vojni, ko se je stalno naselil na Opčinah nad Trstom, upodabljal tržaške izreze pristanišča, iz industrijske cone, pa marine in predvsem Kras. Kras v njegovih premenah letnih časov, atmosfere, vlažnosti in zračnosti, živih in drugič spet utišanih barv, doslednih struktur njegove grajene pokrajine, Kras v široki paleti intimnih razpoloženj.

Umetniško je Hlavatyjevo slikarstvo vselej pomenilo združitev osebnih oblikovnih in barvnih občutljivosti z velikim znanjem, vse pa zlito v enoten osebnostni slog, ki pomeni različico postimpresionističnih pridobitev. Oblikoval se je v ozračju in pod nazorskim vplivi slovenske skupine „Neodvisnih“, ki je združevala umetnike s podobnimi težnjami — povzeti rezultate eksperimentalnih smeri ekspresionizma, nove stvarnosti in morda še odmevov zgodnejšega konstruktivizma v mirnejši, likovno zlahtnejši celoti, v kateri naj bi spet prišlo do polnega izraza temeljne slikarske, umetniške kvalitete. V tem okviru je Hlavaty izživel svoj čisti, čustveni in spekulativno neobremenjeni odnos do ljubljene snovi, do kraške pokrajine, s katero se je intimno identificiral. Zapustil nam je obsežen akvarelni opus, ki nas osuplja z izrednim znanjem, tehnično rutino in neprestanom navzočim čustvenim nadzorom — sledni mu je pomenil najvišjo kritično vrednoto. Tako smo dobili Slovenci redko zaokrožen in čist akvarelni slikarski opus, ki nas prevzema in hkrati zavezuje tako s svojimi temeljnimi slikarskimi kvaliteta kot s svojim sporočilom, svojo izpovedjo globokega, komunikativnega humanizma.“

Ob tej priložnosti bralce še opozarjamo, da je letošnji stenski kolektar Aule slovenice opremljen z akvareli Roberta Hlavatyja. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o letnem poročali v prihodnji številki našega lista (op. ured.).

AULA SLOVENICA CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na razstavo akvarelov

Roberta Hlavatyja
(1897—1982)

Razstava bo odprta do 19. novembra 1982, od ponedeljka do petka, od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Organizirajmo Gašperjevo bralno značko

16. marca 1980 je umrl eden izmed voditeljev koroškega partizanstva, dolgoletni predsednik Zveze koroških partizanov ter funkcionar najvažnejših narodnopolitičnih organizacij, tov. Karl Prušnik-Gašper.

S knjigo „Gamsi na plazu“ je Gašper izklesal neizbrisen spomenik sebi in vsem tistim, ki so se v najusodnejših časih za slovenski narod odzvali klicu srca ter se vključili v širok zbor poštenjakov-antifašistov. To v času, ko je večina naših sodeželanov verjela tistim, ki so oznanjali herenvolkovski režim in obljubljali posameznikom kariero.

Gašper je knjigo „Gamsi na plazu“ pisal v zaporu Karla pri Gradcu leta 1948. V epilogu je med drugim zapisal „Moji sojetniki so se strahovito dolgočasi in zapor je bil zanje duševno trpljenje. Moje misli pa so blodile ves dan po poteh mojega življenja. Ko sem prenašal opeko in sejal pesek, sem bil v mislih nekeje v gozdnatem Lobjniku ali na skrivnih, toda svobodnih partizanskih stezicah moje Koroške. Tako sem svoje mučitelje dvakrat ukanil: skrivaj sem iztihnopol liste svoje knjige in bil sem, čeprav za zidovi in železjem, svoboden človek, ki mu niso uspeli streči duha“.

Gašperjevi knjigi, ki je izšla v treh slovenskih, v srbohrvaški in v nemški izdaji, se imamo zabvaliti, da naša kalvarija iz druge svetovne vojne ni šla v pozabo. Še več: Gašperjeva knjiga širi zgodovino o koroškem partizanskem odporu vis a vis vsem tistim našim sodeželanom, ki idejnopolitično hitlerizem še vedno

niso preboleli, in ki še danes ponavljajo parole, ki so jih jim vcepili pobesneli hitlerjanci. Z Gašperjevo knjigo imamo možnost, da si naberejo tisto znanje in vednost o zgodovinski poti in usodi slovenske narodne skupnosti na Koroškem, ki jo bo rabil vsak družbenopolitični delavec, aktivist ali pa mladinec, v svojem vsakodnevnem delu. Nasprotovanje upravičenosti partizanskega odpora koroških Slovencev je ena izmed najvažnejših ideoloških postavk nemškega nacionalizma na Koroškem. Prav ob tem vprašanju naši nasprotniki vzbujajo protislovensko atmosfero.

Sam Gašper je izobraževanje in znanje visoko cenil. V njegovi oceni zimskega semestra „partizanske univerze“ v Topli pod Peco beremo: „V teh zimskih taboriščih v Peci nad Toplo je prva partizanska koroška četa izkoristila čas predvsem za politično izobrazbo za pomlad, ki bo prišla, s puško in knjigo v rokah. Matjaž je lahko zadovoljen s svojim delom. Iz teh knapov ter kmečkih in gozdnih delavcev so naslednjo pomlad postali zreli politični delavci na vojaškem in političnem področju. Sad te „univerze“ v globokem snegu skalnate Pece 1942—1943: 1. Koroški bataljon, vzhodnokoroški odred. Mnogo smo se tam naučili. Tudi pozneje smo se v oboroženem krvavem boju učili. Od vojne smo se naučili biti novi ljudje. Preteklost smo pustili strohneti v Peci. Tudi v meni je omenela.“

Izhajajoč iz prepričanja, da je boj za narodnostni obstoj hkrati tudi kulturni boj, da je ta boj le uspešen, če poznamo zgodovinsko genezo nastanka, je Gašperjev soborec, dolgoletni predsednik glavnega odbora koroških partizanov v Ljubljani inž. Pavle Zaucer-Matjaž že leta 1980 iniciral v Sloveniji Bralno značko Karel Prušnik-Gašper.

V preteklem letu in letos je akcija za Bralno značko v številnih šolah po Sloveniji izredno odjeknila. Mladi rod je z velikim veseljem sprejel Zaucerjevo pobudo.

Tudi na Koroškem smo ustanovili odbor za Gašperjevo bralno značko, katerega osnovni namen je približati lepo knjigo mlademu človeku, mu razviti kulturno potrebo za branje, za študij ter mu širiti s tem znanje in splošno izobrazbo. Odbor bo deloval v tesnem sodelovanju s študijsko knjižnico v Celovcu, ki je sprejela v njen delokrog tudi Gašperjevo bralno značko.

Za doseg bralne značke 1. stopnje so predvideni Gašperjevi „Gamsi na plazu“. Knjigo je moč izposoditi pri Slovenski študijski knjižnici.

Bralno značko Karla Prušnika-Gašperja bomo prvič podelili sredi meseca decembra vsem tistim, ki so Gašperjeve „Gamsi na plazu“ že prebrali in to do začetka decembra sporočijo odboru za Gašperjevo bralno značko na naslov Gasometergasse 10, 9020 Celovec.

PO PRIREDITVAH V OKTOBRU:

Vsebinski izpovedi bo treba posvetiti še več pozornosti

Večje število naših prosvetnih društev je letos s prireditvami „Dober večer, sosed!“ spet praznovalo avstrijski nacionalni praznik. Pobudo je dalo pred leti SPD „Zarja“ v Železni Kapli, prevzela pa so jo številna društva, letos osem po številu.

V večini primerov praznovanje državnega praznika ni zraslo iz nuje, da ima avstrijski nacionalni praznik poseben pomen za koroške Slovence, pač pa se z njim ponuja priložnost, da se zavestno oddaljamo in izogibamo praznovanju 10. oktobra kot nemškonacionalnega praznika. Ne da bi vsebinsko docela in povsem jasno vrednotili 26. oktober, so ga nekatera naša društva začela praznovati kot praznik srečanja z narodom-sosedom. K temu jih je silila želja, da bi se čim prej otresla lastne izolacije in da bi s pobudo za sodelovanje z nemškovgovorečimi doseglja tudi primeren odziv v javnosti.

Politično je vsekakor zelo posrečeno, da so dale pobudo za praznovanje slovenska društva. To je sprevilo ponekod občinske strukture v določeno zadrego, saj se praznovanju avstrijskega nacionalnega praznika niso mogle odpovedati. Izjemen primer je najbrž samo globaški župan, ki ni kazal poslušnosti praznovanja. Vsekakor je to nespametna politična poteza, saj so župani v drugih krajih že spoznali, da prireditve lahko postanejo koristne tudi za večinski narod. Navsezadnje bo morda celo ta ali druga politična stranka od takšnih srečanj odnesla nekoliko političnega kapitala v svojo korist. To je pa problem, ki bo treba o njem v bodoče še govoriti.

Kot kaže primer sodelovanja z neškim zborom v Železni Kapli, se je napetost med pripadniki obeh narodov le nekoliko zmanjšala. To seveda olajšuje sporazumevanje, sicer ga pa še dolgo ne uresničuje. Sploh pa je sodelovanje v tistih primerih zelo vprašljivo, kjer gre za nam odtujene ali celo napram Slovincem sovražno razpoložene „nemškovgovoreče Slovence“ oz. nemškutarje. Če so pripravljeni uresničevati sodelovanje, ki ga mi vsebinsko oblikujemo tako, da pri tem ne zgubimo svojega obraza (svoje narodne identitete), potem to lahko postaja ko-

ristno, ker pomaga odstranjevati predsodke in potemtakem olajša sporazumevanje.

Tokrat je uspelo nagovoriti (poleg nastopajočih) nemškovgovoreče sodeželane predvsem v Borovljah in na Radišah, delno pa tudi v Železni Kapli, drugod pa so razen nekaj izjem še manjkali. To se pravi, da bomo morali še precej podvzeti in iskati poti, kako bi nagovorili nemškovgovorečega sodeželana.

Slej ko prej pa se mi zdi, da je vsebinska plat tovrstnih prireditev najvažnejši problem. S koncertom samim nam ni treba praznovati državnega praznika. Take tendence pa so pri nas močno prisotne. Nekateri se bojijo narodno-političnih izpovedi. V takem primeru služi naša pesem kot nadomestilo, ne pa kot dopolnilo za ustvarjanje boljšega razumevanja. V pesmi sami še dolgo ni izčrpana naša narodna identiteta. O tem smo v pripravah za prireditve 26. oktobra mnogo govorili in ponekod prišli do spoznanja, da je to diskusijo treba nadaljevati, če želimo, da se bo na naših prireditvah inovacijsko in vsebinsko izpovedno kaj spremenilo. Določene napredke smo dosegli predvsem na prireditvah „Dober večer, sosed!“ v Borovljah, na Radišah, v Železni Kapli in v Dobri vasi. V Globasnici in v Svečah so pa bile tudi dve vidne tendence, da se tamkajšnji prosvetaši ukvarjajo s temi vprašanji. Izjemo predstavlja le šentjakobsko društvo, ki se je izognilo vsebinskemu problemu 26. oktobra, toda zato pa se je predstavilo z umetniško in vsebinsko zelo posrečeno prireditvijo o vprašanju miru.

Če letos torej ob prireditvah za državni praznik razmišljamo o vsebinskih inovacijah, potem smo zaenkrat, lahko zadovoljni. Prav pa bi bilo, če bi se posamezni društveniki oglašili v našem listu in povedali, kakšni problemi jih tarejo, ko gre za sodelovanje z nemškovgovorečimi skupinami in kako gledajo na praznovanje državnega praznika. O načelnem pomenu državnega praznika in o problemih, ki se za nas koroške Slovence porajajo v tej zvezi, pa nekaj več v eni izmed prihodnjih števil.

Janko Malle

Prireditve v Cankarjevem domu v Ljubljani

Petek 5. novembra ob 19.30 uri
koncert Sinfoničnega orkestra
Slovenske filharmonije —
velika dvorana

Petek 5. novembra ob 20. uri
Arthur Schnitzler: **Rajanje**,
jugoslovanska praznovedba —
srednja dvorana

Sobota 6. novembra ob 19.30 uri
F. Gracia: **Krvava svatba**, Slo-
vensko stalno gledališče, Trst
— srednja dvorana

Torek 9. novembra ob 19.30 uri
Folklorna skupina **Emona**,
ob 15-letnem delovanju —
srednja dvorana

Petek 11. novembra ob 20. uri
Othello je ubil Jenis, gostova-
nje baleta Narodnega gleda-
lišča iz Beograda — srednja
dvorana

Sobota 13. nov. ob 19.30 uri
Isidor Štoka: **Božanska kome-
dija**, premiera — srednja
dvorana

Vse podrobne informacije lahko
dobite po telefonu 03 061 222 815
(blagajna Cankarjevega doma).

„Kundalini“ v Žitari vasi

Jazz-koncert preteklo soboto v Žitari vasi je brez dvoma bil dobra ideja. Ne samo zaradi obiska, ki je nadvse zadovoljil organizatorje, temveč tudi zaradi vsebinsko nove iniciative. Zveza slovenske mladine je namreč v soboto v žitajsko diskoteko „Happy Night“ povabila celovško jazz-skupino „Kundalini“, ki v domačem koroškem krogu osvaja vedno več ljudi s posluhom za sodobni jazz.

Petorica ljudi, ki sestavlja skupino, je res pokazala kaj zna, tako Ali Gaggl, ki je poskrbel za vokalni del, kot instrumentalisti Luka Antičević (bas), Emil Krištof (bobni), Bruno Posod (klavir) in Pauli Tatschl (saksofon). Poleg jazzovskih standardov so zaigrali nekaj svojih kompozicij, od katerih sta komada „Snake power“ in „Davaj Čičo“ požela poseben aplavz, brez dvoma tako zaradi izvedbe kot zaradi glasbe same, ki je bila zgrajena na južnoslovanskih motivih. Pozitiven odziv je bil tudi na dvojezično napovedovanje, za katerega je poskrbel Emil Krištof. Na vsak način je mladina prišla, in na vsak način bi kazalo, da slovenski mladinci še naprej razmišljajo v tej smeri.

Seveda pa skoraj ni mogoče, da bi kaka slovenska prireditev ostala brez protesta iz rjavih protislovenskih vrst. V občini Škocijan, kjer je ZSM razposlala dvojezičen

letak za koncert, je bil eden od članov skupine in njegova družina, ki je doma v občini, izpostavljena hudim napadom in takorekoč telefonskemu terorju, samo zaradi tega, ker je kot član skupine igral na koncertu. Pa naj še kdo reče, da so na Koroškem prijazni ljudje...

Spretnostna vožnja v Železni Kapli

Poleg glasbene prireditve v Žitari vasi je Zveza slovenske mladine konec zadnjega tedna priredila še spretnostno vožnjo za mladince iz Železne Kaple. O tem dogodku nam je Zdravko Haderlap poslal sledeči dopis:

V nedeljo 31. oktobra je krajevno združenje ZSM Železna Kapla vabilo na spretnostno vožnjo z avtomobilom. Pri lepem vremenu se je v Piskernikovi peščeni jami udeležilo tekme visoko število ljudi. Vendar je avto, ki nam je bil na razpolago, delal velike težave. Toda tudi ta problem smo znali rešiti.

Da se je tekma uspešno razvijala, se lahko zahvaljujemo predvsem gospodarju Pepiju Župancu, ki je dal na razpolago pečeno jamo in neutrudljivemu mehaniku Martinu Pečniku, ki je pred vsakim štartom zamenjal vrelo vodo v avtomobilu. Tekma se je odvijala brez nezgode.

Rezultati

Moški: 1. Mihi Ošina, 2. Josef Habernig, 3. Martin Pečnik. Ženske: 1. Zalika Novak, 2. Lizi Wölcher, 3. Čita Malle.

Kvartet „Kežar“ pel v Sloveniji in Zgornji Avstriji

V Domu kulture v Titovem Velenuju je bilo v petek 22. oktobra 7. srečanje malih vokalnih skupin Slovenije. Na posredovanje Slovenske prosvetne zveze je na tem srečanju zastopal koroške Slovence ženski vokalni kvartet Kežar iz Šentvida v Podjuni, ki ga sestavljajo mati in tri hčerke.

Potreba po srečanju malih vokalnih skupin se je porodila ob dejstvu, da je vedno več revij in srečanj velikih zborov, manjše skupine pa te možnosti nimajo. Zato je pred sedmimi leti bilo v Črni na pobudo Albina Krajnca prvo tovrstno srečanje.

S strani Koroške so dosedaj že sodelovali kvartet Hartman, skupina Štern iz Šentlipša ter kvintet dunajskega krožka. Letošnjega sre-

čanja malih vokalnih skupin se je udeležilo dvanajst skupin, med njimi ženski vokalni kvartet Kežar, ki je zapel pesmi: Pesem o vigradi (prir. Gobec), Pr Zil rožce rastejo (prir. Gobec), Kak so me mati navadili (prir. Pregelj). Ves program, ki ga je oblikoval Marjan Kralj in ki ga je organiziral Radio Titovo Velenje je snemal tudi Radio Ljubljana.

Naslednji dan se je Kvartet Kežar napotil v Ried im Innkreis na Zgornjem Avstrijskem, kjer je zadnji tork sodeloval v direktni televizijski oddaji avstrijske televizije ob avstrijskem državnem prazniku, v kateri so bile predstavljene vse zvezne dežele Avstrije. Oddajo, ki ji je sledilo veliko število ljudi, je pripravil deželni študio ORF Zgornje Avstrije.

Podjunska jesen '82

V pliberški občini je od 23. do 30. oktobra potekal teden prireditev pod naslovom Podjunska jesen 82, ki so ga skupno pripravili štiri društva in to: pevska društva „Kralj Matjaž“ in „Podjuna“, ter Katoliško prosvetno društvo iz Šmihela in Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ iz Pliberka. Prva predstava iz tega sklopa je bil pevski koncert Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple z obema zboroma, ki ju vodi Joško Wrulich, vmesne točke pa je oblikoval ansambel Korenika. Zadnja predstava pa je bila igra „Odra 73“ — „Stara garda“, pod režijo Anite Hudl. Po predstavi je bila diskusija o problematiki starejše generacije, ki jo je vodil višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik. Svoj prispevek pa je podal kot socialni re-

ferent občine Pliberk mestni svetnik dir. Valentin Vauti. Kljub manjšemu številu ljudi ali pa ravno zaradi tega se je diskusija kvaliteto dobro razvila in kljub različnim prispevkom diskutantov, se je vedno znova nakazal isti problem, in to, da kljub veliki socialni varnosti starejših, manjka pristni medčloveški odnos generacij. Obe imenovani prireditvi sta potekali v dvorani Schwarzl v Pliberku, med tednom pa so bile prireditve po okoliških vaseh. Tako sta bili v Šmihelu prireditvi: lutke „Zajček didlajček“ (soprireditelj Posojilnica Šmihel) in predstava, ki jo je vodila Lenčka Kupper „Pojmo z otroci“. Lenčka Kupper je staršem in otrokom predstavila svoje otroške pesmi.

Koroški Slovenci smo se letos spominjali 40-let praznovanja in upora. Kot težišče Podjunske jeseni 82 je bilo predavanje s slikami „40-let praznovanja in upora“, ki je bilo v Libuči, v Vogrčah, na Komlju, pri Božjem grobu in v Šmarjeti. Predavali so prof. Štefan Pintar, dr. Janko Malle in dr. Marjan Šturm. Obisk predavanj je bil presenetljivo dober. Obiskovalci so z zanimanjem sledili predavanju, po katerem se je povsod razvila živahna diskusija, ki je tudi trajala dolgo v noč.

Podjunska jesen 82 so ob koncu takole ocenili: treba je z manjšimi prireditvami v vasi in zaselke, potrebnih je več predavanj in informativnih večerov, (kar je potrdilo konceptu tega tedna), potrebna je izbira primernejšega časa, predvsem pa je potreben za stoodstotni uspeh resnejši prijem pri pripravi, organiziranju in pri obveščanju.

K temu bi bilo pripomniti, da pa na drugi strani posojilničarji v zadnjih letih z raznimi prezidavanji kulturno delo zelo pospešujejo. Tako se v Dobrli vasi izpopolnjuje gospodarsko z kulturnim delom.

Ko sem se pri tej prireditvi zgledeval po dvorani in videl tako na odru samo mladino, kakor tudi v dvorani mnogo, zelo mnogo mladih nasmejanih obrazov, ki so se stiskali k svojim mamicam, sem si mislil: Kaj bi danes rekel Šumahov oče iz Sinče vasi, ustanovitelj Posojilnice in ustanovitelj slovenskega prosvetnega društva, kaj bi rekel njegova dečna roka, Jožef Lipuš, Požovnikov oče iz Pribe vasi in še mnogi njih sodelavci, če bi danes vstopili v to dvorano in videli toliko mladega življenja, ki še časti svojo materino besedo, domačo pesem in naše stare plesse. Gotovo bi z zadovoljstvom ugotovili: Naše narodno delo ni bilo zaman.

Dr. Luka Sienčnik

Mladina varčuje pri Posojilnicah

Z vrsto prireditev so Posojilnice vabile v minulem tednu varčevanja predvsem otroke in mladino, da se soočijo z zamisljivo varčevanja. Odmev je bil v tistih krajih, kjer so dobro pripravili prireditve precejšen. Na sedežu Zveze slovenskih zadrug so nam povedali, da smisel za varčevanje in praktično varčevanje tudi letos ni popustilo, z veseljem so ugotovili, da je v primerjavi z lanskim letom bilo opaziti lahko naraščanje varčevanja.

Križaj daje v Pliberku avtograme.

Posojilnica Pliberk je v ta namen razvila široko aktivnost. Na sliki, ki jo objavljamo, vidite znanega smučarja Bojana Križaja, ki je v soboto 30. oktobra dajal avtograme v prostori pliberške Posojilnice. Pravijo, da je naval navdušene mladine bil še večji kot lansko leto v Borovljah, razveseljivo pa je tudi dejstvo, da so poleg slovenske mladine bili navzoči tudi nemškogovoreči. Tudi z vlaganjem ob dnevu varčevanja so bili v pliberški Posojilnici zadovoljni.

Ze teden prej pa je pliberška Posojilnica vabila v šmihelsko farno dvorano na lutkovno prireditev „Zajček didlajček“, ki so jo izvajali lutkarji KDZ. Nad 100 predvsem mladih obiskovalcev je sledilo navdušeno razgibanemu življenju zajčka, po predstavi pa so obdarili otroke odborniki Posojilnice kot tudi na drugih prireditvah še s pečenimi kostanji in z limonado. Med drugim so bili navzoči poslovodja Jurij Mandl, ki je otroke pozdravil in jim govoril o smislu varčevanja, ter Sigi Stropnik, Janko Apovnik in Jože Nachbar.

Tudi slovenski barvni film po povesti Franca Bavka „Pestna“ in drugi lutkovni filmi so v nedeljo 24. oktobra privabili v kletno dvorano v pliberški Posojilnici nad 100 otrok. Vsa mladina s starši vred je dobro

sprejela slovenske filme ter premišljuje sprejela besede poslovodje Nachbarja ob dnevu varčevanja. Predsednik SPD Edinost pa je ob tej priložnosti vsakemu od otrok primerno knjižno darilo.

Vrsto prireditev pa so v nedeljo 31. oktobra zaključili z lutkovno predstavo šmihelske lutkovne skupine v Zvabeku, kjer se je zbralo okoli 50 mladih gledalcev. Vodja lutkovne skupine učitelj Karil Gril je povedal, da so otroci redkokdaj s takšnim zanimanjem in aktivnim sodelovanjem spremljali lutkovno predstavo. S tem je bil dosežen dvojni uspeh je menil Lipej Kolenik, predsednik pliberške Posojilnice, ki je otrokom spregovoril o smislu varčevanja v današnjem času, saj so se otroci kulturno udeleževali, navdušili pa so se tudi za varčevanje. V pliberški okolici so letos prav zadovoljni s potekom tedna varčevanja in pravijo, da se tam vidijo uspehi, kjer odborniki posojilnic aktivno pristopijo k mladini. Pripomniti pa je treba, da se ne zavedajo v vseh krajih vsi odborniki velikega pomena tedna varčevanja.

Po večletni tradiciji pa je ob dnevu varčevanja predstavila javnosti svoj umetniški stenski koledar tudi Avla slovenica v Celovcu.

Dan varčevanja v Dobrli vasi

Naša dobrolska Posojilnica, ustanovljena pred skoroda 100 leti, je za 26. oktober 1982, popoldan, povabila svoje mlade varčevalce iz vse bližnje in daljše okolice, da z njimi z obširnimi kulturnimi programom praznuje „Dan varčevanja“.

Kot prvi je nastopil 30-članski otroški in mladinski zbor iz Dobrle vasi. Ustvarila in vodi ga gimnazijka Ljudmila Šturm. Prišel je tudi otroški vrtec iz St. Primoža s svojimi 25 otroci pod vodstvom obeh tam delujočih vzgojiteljic. Nadalje 34-članski mladinski zbor iz Škocijana pod vodstvom učiteljice Mlinar in Rigelnik. Prišel je mladinski zbor iz St. Primoža s Stankom Polzerjem, ki je nadomestoval vadiateljico tega zbora, Danico Kežar. Iz St. Lipša je Pepca Weiß, učiteljica v Pliberku, pripeljala svoj 33-članski mladinski zbor. Nadalje je iz St. Lipša nastopila še folklorna skupina z desetimi pari. Z njimi vadi učiteljica Irena Brežjak, Šemunova iz Pzavnice. Harmoniko njim igra Tonej Lužnik, Smovnikov na Poleni. Imeli smo tudi dva družinska nastopa: „Trio Šturm“ iz Dobrle vasi s petjem in brat in sestra Lomschekova iz St. Lipša s harmonijem.

Spored je torej bil bogat, število sodelujočih obilno in veselje gledalcev, prav posebno mamic, veliko. Ne bom se spuščal v podrobnejši popis nastopajočih, ker bi to bilo preobširno. Zahvalo zaslužijo vsi sodelujoči, predvsem pa vadiateljice posameznih skupin in mamic, ki so pri tem po svojih močeh pomagale, ker se zavedajo, da je kulturno delo vzgoja za življenje.

Predsednik Posojilnice, Stefan Sienčnik, je ob koncu prireditve vsem, ki so vadili posamezne skupine, podaril šopek nageljnov. Ob tej priložnosti je rekel, da ta prireditev ne bi bila mogoča, če ne bi imeli svojega prosvetnega društva in ljudi, ki se zanj žrtvujejo.

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega ateja Franca Krušica se zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala tudi pevskega zbora pod vodstvom Joška Boštjančiča ter dekanu Kaslu in ostali duhovščini.

Zahvala velja tudi vsem govornikom.

RUPIJEVA DRUŽINA

Slovenska prosvetna zveza vabi na koncert, ki bo v nedeljo 21. novembra 1982 ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu.

Na 3. spominskem koncertu Pavlu Kernjaku bodo sodelovali zbori in skupine iz Gur ter moški zbor prvega slovenskega pevskega društva Lira iz Kamnika.

Slovensko prosvetno društvo Radiš vabi staro in mlado na

PLESNI TEČAJ

Pričetek: v nedeljo 7. nov. 1982 ob 19. uri

Trajanje: 10krat po 3 ure ob nedeljah popoldne ali zvečer (čas po skupnem dogovoru)

Kraj: kulturni dom na Radišah

Prispevek: šil. 350.— na osebo za celotni tečaj (velja samo za društvene članke; prispevek za tečajnike, ki niso člani SPD Radiše znaša 500 šil.)

Predvideni načrt: ustaljeni standardni in sodobni modni plesi

Voditelj: diplomirani plesni učitelj Gregor Krištof

Prijave: Ani Tolmaier in Franci Walter jih sprejemata

Krščanska kulturna zveza v Celovcu prireja ob 75-letnici ustanovitve Slovenske Krščansko-socialne zveze za Koroško

SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

v nedeljo 7. novembra 1982 ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu.

Nastopajo otroške in mladinske skupine iz Suhe, Zvabeka, Globasnice, St. Lipša, Žitare vasi, Dobrle vasi, Škocijana, St. Vida v Podjuni, Velikoveca, Celovca, Šmarjete v Rožu, Sel, Svec, St. Jakoba v Rožu, Rožeka, Zilske Bistrice in Slovenjga Plajberka.

Koordinacijski odbor jugoslovanskih klubov na Koroškem vabi na

III. FESTIVAL FOLKLORNIH SKUPIN

jugoslovanskih delavcev na začasnem delu v republiki Avstriji

ki bo dne 6. novembra 1982 ob 19.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Lutkovna skupina „Lutke Mladje“ KDZ Celovec vabi na premiero lutkovne igre Libuše Titelbachove

ZAJČEK DIDLDAJČEK

v petek 12. novembra 1982 ob 19. uri v Mohorjevem dijaškem domu v Celovcu.

Kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožeku vabi na

KOROŠKI VEČER

v soboto 20. novembra 1982 ob 20. uri v gostilni Na muti (Woschitz v Rožeku).

Sodelujejo: Mešani pevski zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in Gemischter Chor Rosegg iz Rožeka in drugi.

Slovensko prosvetno društvo Sentjanž vabi na igro

STARA GARD

v soboto 13. novembra 1982 ob 20. uri pri Tišlarju v Sentjanžu. Gostuje igralska skupina „Oder 73“ SPD „Edinost“ iz Pliberka.

Občina Borovlje sporoča, da bo letošnji

MARTINOV SEJEM

v četrtek 11. novembra na glavnem trgu v Borovljah.

Slovenski športni klub Obir vabi na

2. PLES ŠPORTNIKOV

v soboto 6. novembra 1982, ob 20. uri pri Kovaču na Obirskem. Igrajo „Fantje izpod Obirja“

SPD Danica vabi na igro

STARA GARD

v nedeljo 14. novembra 1982 ob 14.30 uri v kulturnem domu Danica v Sentprimozu. Gostuje Oder 73 Slovenskega prosvetnega društva Edinost iz Pliberka.

KONCERT SAKRALNIH PESMI

v soboto 6. novembra ob 19. uri v farni cerkvi v Zvabeku. Prireditelj KPD „Drava“ v Zvabeku.

v nedeljo 21. novembra ob 15. uri v farni cerkvi v Podgorjah

v nedeljo 21. novembra ob 19. uri v farni cerkvi v Globasnici

Nastopa Mešani pevski zbor Jakob Petelin-Gallus iz Celovca.

Razstava del OŽBALTA HAFNERJA je odprta do 28. novembra v mali sobi kolodvorske restavracije v Celovcu.

KUD „France Prešeren“ iz Vojnika gostovalo v Pliberku

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku ima že vrsto let dobre stike s Kulturno umetniškim društvom „France Prešeren“ v Vojniku pri Celju. Večkrat smo si že izmenjali svoje programe in tako je bilo tudi v soboto 16. oktobra, ko so bili pri nas v gosteh Vojničani s komedijo „Naši trije angeli“ in z oktetom Lokvanj. Veselili smo se obiska, ker vemo, da dramska skupina KUD naštudira vedno dobre komade s svojim izvrstnimi igralci.

S komedijo „Naši trije angeli“ so nas še posebno razveselili, saj je vsebina le-te izzvala mnogo prirčnega smeha, tako da smo pozabili na vse vsakdanje skrbi. Igralci so odigrali svoje vloge dovršeno in le težko bi ugotovili, kateri je bil za malenkost boljši. Posebno pa so se izkazali prav tisti trije angeli,

kot da bi bili pravi poklicni igralci. Med odmori pa je nastopal mešani oktet Lokvanj in nas navdušil s svojim lepim ubranim petjem. Pesmi okteta so nas očarale in hoteli bi jih poslušati še in še. Vendar pa, kakor vsaka stvar, je imel tudi ta lepi večer, ki so ga nam tako lepo pripravili Vojničani, svoj konec. Hvaležna publika, ki je na žalost ni bilo toliko, kot smo to vajeni (spodobilo bi se, da bi bile vrste bolj polne), je vsekakor z večkratnim aplavzom dokazala svoje zadoščenje igralcem in pevcem iz Vojnika. Vse prehitro je minil večer, čeprav so nam Vojničani po prireditvi ob družabnem srečanju s pliberškimi prosvetaši pri Schwarzlu še zapeli marsikatero pesem, morali smo se posloviti in oditi na svoje domove. Hvaležni smo igralcem, pevcem in pevkarjem iz Vojnika za res lep kulturni užitek. Želimo, da bi kaj kmalu prišli spet v goste k našemu Slovenskemu prosvetnemu društvu „Edinost“ v Pliberku. Navsilenje.

W. Berg v Celovcu

V galeriji Carinthia v Celovcu, Völkermarkter Ring 25 je odprta razstava del slikarja Wernera Berga. Pri tem gre za prikaz zgodnjih umetniških del — iz obdobja 1929—1952. Razstava je odprta do 20. novembra 1982, ob ponedeljku do petka od 7.30 do 12.30 ure in od 14.30 do 18. ure, ob sobotah pa od 7.30 do 12. ure. Prisrčno vabljeni!

Ob robu pa naj bo tudi povedano to, da bi se v bodoče izogibali temu, da ne bi bilo na isti večer v neposredni bližini več prireditev nenehno. Vsekakor bi morala imeti večjo težo društvena prireditev z gosti, kot pa plesni tečaj ali pa ples.

ikej

Založba Drava sodelovala na knjižnem sejmu v Beogradu

Na letošnjem knjižnem sejmu v Beogradu sta bili zastopani tudi zamejski založbi Založništvo tržaškega tiska in založba Drava iz Celovca. V jugoslovanskem glavnem mestu sta predstavili produkcijo svojih knjižnih izdaj v zadnjih letih. Ob tej priložnosti pa so se njeni predstavniki pogovarjali tudi o možnostih sodelovanja z jugoslovanskimi založbami. Tako je konkretno bil sprejet dogovor, da bosta Drava in Srbska knjižna zadruga poskrbeli za izid srbohrvaškega prevoda Lipuševe knjige Zmote dijaka Tjaža.

Kot znano, je sejem odprl predsednik ZKJ Mitja Ribičič, ki je ob tej priložnosti obiskal tudi razstveni prostor obeh zamejskih založb.

Jasna želja po enakopravnem sodelovanju

„Vsaka vas ima svoj glas“, pravi slovenski pregovor, ki velja v prvi vrsti za narečne posebnosti. Letos bi lahko veljal tudi za krog prireditev ob avstrijskem državnem prazniku „Dober večer sosed“.

Šentjakobčani so skušali oblikovati prireditev s posebnim pristopom in vsebino. Povabili so mešani pevski zbor iz Döbriacha ob Milštatskem jezeru. Dobrososedski odnosi so za Slovence na Koroškem pogosto le pobožna želja, je v uvodnih besedah dejal Franci Serajnik, ko je opozoril na dejstvo, da v Šentjakobu ni vedno mogoče imeti skupne prireditve domačih slovenskih in nemških društev. Tako je bila prireditev ob državnem prazniku tudi primer, kako samo po sebi umevno bi moralo biti sodelovanje med društvoma v domači občini.

Domači zbor „Rož“ in gornjekoroški mešani zbor sta oblikovala pevski del sporeda. Mešani zbor „Rož“ je izvajal slovenske umetne pesmi, zbor iz Döbriacha pa je poleg nemških umetnih pesmi zapel tudi nekaj koroških narodnih in ljudskih. Poseben pečat je prireditvi dala recitatorska skupina šentjakobskega društva, ki jo je vodil Slavko Sticker. Med pevske točkami so mladi recitatorji skušali nagovoriti obiskovalce prireditve s

Državna pogodba obvezuje uresničitev narodne enakopravnosti

Predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Vrtača“, Janko Malle je ob prireditvi za državni praznik v Borovljah imel govor, katerega zaradi aktualnosti in stvarnega prikaza doprinosa koroških Slovencev k osvoboditvi Avstrije izpod nacizma, objavljamo v celoti:

„SPD v Borovljah in SPD „Vrtača“ letos prvič praznujeta avstrijski državni praznik. Mislimo, da je 26. oktober več kot samo povod za razmišljanje, kako smo z dejanji pripravljene skupno oblikovati življenje pripadnikov obeh narodov v naši občini.“

Za nas je avstrijski državni praznik več kot pohodi in teki v naravo. Njegov veličasten pomen ni več v zadostni meri zasidran v zavesti avstrijskega prebivalstva, zato smo dolžni, da opozorimo na njegovo historično pomembno vlogo in poudarimo pomen avstrijskega državnega praznika za nastanek in obstoj avstrijske države. Brez dvoma so dozorevali pogoji za obstoj avstrijske nacije že pred 26. oktobrom 1955, vendar je na zavest avstrijskega prebivalstva skozi desetletja vplivala dominantna vloga nemško-nacionalne ideologije, ki je vedno spet dvomila v obstoj lastne avstrijske nacije.

Nacionalsocialistična doba, v kateri je že sama raba oznake „Avstrija“ bila kraznivo dejanje, je zmeraj več Avstrijcem dokazovala, da je Avstrija v svojem obstoju ogrožena nacija. Seveda je bila privolitev zavezniških sil merodajna za obnovo Avstrije, ki nam je prinesla svobodo. Vendar je ravno v uporabi doživeta patriotična zavest vsaj vseh proti nacionalsocializmu usmerjenih Avstrijcev bila v resnici podlaga za neodvisno Avstrijo kot tudi za status trajne nevtralnosti, kar so sklenili 26. 10. 1955 v parlamentu.

S podpisom državne pogodbe je Avstrija napravila zadnji korak, s katerim je odstranila vse politične posledice, ki jih je utrpela z izgubo državne samostojnosti. Že poprej leta 1943 pa so Sovjetska zveza, Velika Britanija in ZDA v znani Moskovski deklaraciji sklenili, da bo Avstrija osvobodjena in so pri tem poudarili, da bo dokončna rešitev odvisna od lastnega doprinosa Avstrije za svojo osvoboditev. S tem je ta deklaracija poudarila pomen avstrijskega upora proti nacionalsocializmu za obnovo neodvisne Avstrije. Po izrecnem sprejemu tega dela Moskovske deklaracije v 5. členu razglasitve o neodvisnosti Avstrije iz leta 1945 je postal avstrijski upor noseči stebel državonopravnega temelja Druge republike. Tudi mi koroški Slovenci se lahko z zadoščenjem prištevamo med tiste, ki so na avstrijskem ozemlju aktivno delovali v uporabi proti nacionalsocialističnemu nasilju in tako doprinesli svoj delež k obnovitvi neodvisne demokratične republike. Na ta prispevek koroških Slovencev so se sklicevali tudi avstrijski zastopniki pri pogajanjih za državno pogodbo. Morda smo prav zaradi tega postali precej občutljivi proti vsem ukrepom, ki so naperjeni proti določilom državne pogodbe in zaradi tega kalijo odnose med obema narodoma na Koroškem.

Priznavamo se k ustanovni listini druge republike, k avstrijski državni pogodbi in k statusu trajne nevtralnosti, ker so to odločilni temelji neodvisnosti in demokratičnega razvoja Avstrije. Preko tega pa naj bi služili tudi popuščanju napetosti in miru v svetu.

Dandanes se vedno bolj uveljavlja miselnost, da naročila iz državne pogodbe ne smejo postajati preteza za pasivno zadržanje in oklevanje, pač pa zadolžujejo v smislu prijateljskih odnosov med narodi, da se vsi prizadevamo za uresničitev narodne enakopravnosti. Kot predstavlja nevtralnost naše dežele pozitiven dejavnik za popuščanje napetosti in utrjevanje miru v svetovnem merilu, tako naj bi gledali v interesu mirnega sožitja tudi na določila državne pogodbe o garanciji osnovnih človekovih pravic, o pravicah slovenske narodne skupnosti, vsaj so prav ta določila nastala na podlagi bridkih zgodovinskih izkušenj. Zato naj bi se vsako leto v tem času spomnili vseh tistih, ki so za neodvisnost in suverenost naše države plačali z življenjem. Njim v zahvalo in priznanje pa smo dolžni ustvarjati take pogoje za skupno življenje v sporazumevanju in spoštovanju, da bomo kos bodočim nalogam in da bomo udeležili duha prijateljstva med narodi v domačem kraju, pri nas na Koroškem.“

slovenskimi in nemškimi pesniškimi besedili. Vpliv besede so še povečali s koreografiranim nastopom. Šentjakobsko društvo je avstrijski državni praznik povežalo z antifašistično in protivojno dediščino novejših zgodovine. „Avstrija je postala svobodna, ker je tisočletni raj propadel,“ je bilo rečeno v pozdravnih besedah. Zato so recita-

torji izbrali pesmi o vojni in miru, ki naj bi pridobivale za mirovno gibanje.

Zbora sta prireditve zaključila s skupnim nastopom. Skupaj sta zapela slovensko in nemško pesem. Tako je prireditev ob državnem prazniku izzvenela z jasno željo po enakopravnem sodelovanju v deželi in miru v svetu.

PAVLA ROVAN

2

Hrepenenje

Ta ritem zvokov pa se je sčasoma spreminjal in prihajal iz neznanih daljav in se razvijal v komaj slišni klic po življenju, dokler se ni v tej osamelosti pomlad spreminil v žarek, poln svetlobe in hrepenenja. To je bila misel telesa, prepolnega tišine in samote, ki se je dvignila v svojem naravnem poslanstvu — želji po materinstvu. Hotela je imeti otroka...

Stopila je h klavirju, ga odprla in se zazrla v vrata, kakor bi nekoga pričakovala. Potem je zaigrala nekaj akordov in povsila roke. Na polici so ležali kupi raznih not in na vrhu je zagledala partituro „Izgubljena sreča“. Hlastno jo je potegnila k sebi, raztrgala na koščke in vrgla na preprogo. Predmeti okoli nje so utonili. Podprla si je čelo, strmela v praznino in čutila, da v tem trenutku odlaža boleče spomine, ki so jo toliko le objemali kakor plamen. V nji se je porajala krčevita odločitev, spremeniti svoje življenje. Odrzati se od preteklosti ni bilo lahko. Ali ji bo uspelo iz miselnega sozvočja, porojenega v pogovorih s človekom, ki ga sedaj pričakuje, in s svojo žrtvijo ustvariti si duševno umirjenost in srečo? Saj je to odločitev sprejela po hudih notranjih bojih.

Čakati nanj je bilo neznosno...

Na vratih je zazvonilo. V hipni tišini se je zdelo, da širina zvoka trga preteklost in širi vedrost in svetlobo. Da, pričakovala je znanca, prijatelja. Srečala ga je večkrat v prešerni družbi pri svoji teti, ki se je po moževi smrti trudila z dobro vpeljano krčmo in otrokoma. Ob prostem času ji je pomagala. Vsak torek so se v lovski sobi zbrali prijatelji ob šahovski partiji. Pri teti se je v kuhinji prav rad zanimal za šolske uspehe njenih dveh sinov. Pomagal ji je tudi ob zapuščinski razpravi. Tako je v pogovoru s teto spoznala profesorja tudi Alenka. Nekajkrat se ji je ponudil, da jo pelje domov, saj sta imela isto pot. Zelo jo je imel otroke, ki jih v njegovem zakonu ni bilo. Obkrožali so ga le v poklicnem delu.

Ta skupna pota proti domu so jima dajala možnost zanimivih pogovorov o osebnih pogledih skozi prizmo življenja. Tudi sicer je Alenko večkrat spominjal na fanta njene mladosti. Bil je vljuden, in vendar zadržan, resen, in v pogovorih je bila vsaka njegova trditev utemeljena. Obdajala ga je širina misli, ki ji ni manjkalo življenjske vedrine. Z njim je lahko razpravljala o vsem, tudi o svojih intimnih željah, s čustvom toplote, kot govori človek človeku.

Prepričljivi razlogi so ju zblížali, in tako je danes pričakovala odgovor na svoje pred časom postavljeno vprašanje. Sodila je, da si lahko uredi svoj življenjski smoter — imeti otroka — ne da bi izgubila svoj ponos in se povezala v zakon. Če gleda na to njeno prebujenost drugače, naj bo molk njegov odgovor. Napravila je prvi korak tistemu, kar je hotela.

Ponovno je pozvonilo. Za trenutek se je ozrla v smer Aleševе slike. Stopila je proti vratom in jih odklenila. Prvič

je profesor vstopil v prostor njenega domovanja in obema je bilo tesno. Stisk roke in zdaj sedi na kavču poleg nje. Zaprla je oči, prikrivajoč solze.

„Zakaj jočeš?“ ji je dejal.

Obstala je z besedo in ga gledala, kot da ga vidi prvič. Prijel je njene roke in z njimi pokril lepoto njenega obraza. Sled solza je ostala na njeni snežni belini. Pretresen je bil zaradi njene prizadetosti in njegova roka je zdaj drhtela v njeni. Poskušal se je nasmejniti, da bi se rešil vznemirjenosti in bi se končalo reševanje nečesa, kar je oba v tem dejanju izločevalo od drugih ljudi in dogodkov.

Čutila je, kako se v nji nekaj sprošča in odločitev, da bo živela za sedanjost, za trenutek svojega življenja, jo je umirila.

Ozrl se je okrog sebe. S pogledom je premeril sobo in ni prežrl Aleševе slike na polici. Hotel ji je povedati nekaj lepega, toplega, enkratnega. Ko pa je pogledal v njene vprašujoče oči in občutil, da se je trzajoč spet premaknila, je vedel, da bi vsaka beseda, ki bi vdrla v ta čudoviti mrak sobne tišine, obležala kot kamen v njenem srcu. In vse je postalo še tišje kot prej. Misli obeh pa so se vračale iz preteklosti v sedanjost in naprej v prihodnost.

Mrak se je temnil z obkrožajočimi silhuetami v temo in tako skrivnostno odprl pot preprostem dogodku, vse drugačnemu kakor ob plamteči ljubezni, ki dosega najvišjo točko zanosa. Z odprtimi očmi, ki so topo strmele v eno samo točko, se ji je v trenutku izpolnil čas preteklosti in ob združitvi razlil v eno samo globoko željo, imeti otroka.

On pa je občutil le žalost, brez krivde. V to tišino se je razlila njegova misel, da ne moreš zanikati življenja in

Stari starši lahko mladim staršem veliko pomagajo. Vrh tega imajo lahko neizmerno veselje s svojimi vnuki. Stara mati (ali stari oče) se pogosto sprašujejo: „Kako to, da nisem imela s svojimi otroki nikoli takega veselja, kot ga imam z vnuki? Hm, najbrž sem jemala svojo dolžnost preveč resno, pa je čut za odgovornost preglasil vsa druga čustva v meni.“

V mnogih deželah sveta veljajo stare matere za strokovnjakinje za otroške stvari, mladim materam se pa zdi samo po sebi umevno,

Mladi par in stari starši

da se obrnejo na svoje matere, kadar imajo kake težave z otrokom in kadar potrebujejo pomoči. Če mlada mati tako zelo zaupa svoji materi, ji ta ne daje zgolj nasvetov, ampak jo ta lahko tudi tolaži.

Ampak v Združenih državah na primer se zateče mlada mati po pomoč navadno najprej k zdravniku in nekaterim ženskam sploh ne pride na misel, da bi pri svoji materi iskale nasveta. To je deloma zato, ker smo se navadili, da se s svojimi težavami zatekamo po pomoč k poklicnim svetovalcem — zdravnikom, vzgojnim svetovalcem, socialnim delavcem, zakonskim svetovalcem, in psihologom.

Deloma ravnamo tako zato, ker se naše znanje hitro veča, pa si mislimo, da je danes že zastarelo vse tisto, kar je bilo pred dvajsetimi leti še dobro in prav. Glavni vzrok za to, da se mlade matere ne zatekajo k svojim materam, je pa to, da so mlade matere pogosto še zelo nezrele, pa hočejo zato drugim in sebi dokazati, da so že odrasle. Bojijo se, da jih bodo matere obravnavale kot otroke, kar nikakor ne želijo več biti.

Do zelo hudih trenj med mladim parom in starimi starši pride lahko, če ni mlada mati (ali oče) v svoji mladosti svojim staršem nikoli nobene stvari naredila prav. Sama pred seboj se čuti negotovo, ne prenese nobene graje in hoče po vsej sili dokazati, da je samostojna. Lahko se navduši za nove vzgojne nauke in jih prav zagrizeno uveljavlja. Zdi se ji namreč, da so veliko bolj zdravi kot pa tisti, po katerih so njo vzgajali. Obenem s svojim priseganjem na novo vzgojo starim staršem kaže, kako so starokopitni, in se jim s tem nekoliko maščuje.

Če je človek hud na svojega nasprotnika, mu je pravi užitek, če se lahko z njim prepira o raznih teorijah. Narobe je pri tem samo to, da ravno otrokova vzgoja rabi za orožje obema stranema. V takem položaju predlagam samo eno: brž ko starši opazijo, da so neprestano navzkriž s svojimi starši, naj se iskreno vprašajo, ali morda svojih staršev namenoma ne izzivajo, ne da bi se tega zavedali.

hkrati živeti.

Odmaknil se je od njenega trzajočega telesa, jo rahlo poljubil na oči in čelo, kot da bi v svoji senci iskal oporo. Z vzdrhtelim pogledom se je poslovil od kraja dogajanja. Nič ju nikoli več ne bi moglo združevati, ker je bil tak njun dogovor. Začutil je bolečino in hlad, ki sta ga obdajala. Za trenutek je pogledal v svet, ki je in ni bil prevara. Dejanje njunega dogovora je končano.

Tiho je zaprl vrata. Po stopnicah je stopal počasi, kot bi noge dvigal s silo in bi ga vlekle nazaj, kakor da njun dogovor ne sme obveljati. Lahko bi bil zakričal v svoji trenutni bolečini, a ve, da tega ne bo storil. Ali človek v življenju lahko spozna o sebi vse, lepo in grdo? Isto dejanje, ki je za nekoga lahko najvišja točka človečnosti, je za drugega poraz, bolečina ali celo krivica.

Počasi je odšel proti izhodu hiše. Stopal je ob obrežju, vzdolž motne reke, ki je komaj vidno valovila.

Če je kdaj premišljeval o samem sebi, zunaj dnevnih vsakdanjosti, o takšnem, kakršen je bil, je to storil zdaj. Hodil je po ulici s tesnobo, ki je ni mogel odgnati. Ali je bilo njegovo dejanje naključje? Ne, je pribil. Bila je živa moč verovanja v sočloveka.

Obstal je ob reklamni deski in med številnimi objavami je njegovo oko obstalo na belem razglasu: „Teden otroka“... Nasmehnil se je. Ljudje se pomikajo mimo njega. Gleda jih, tako svobodno se obnašajo, ali so veseli ali žalostni? Globoko se je zamislil, saj je tudi sam v sebi še čutil bližino ravnokar minulega.

Mi vsi smo kakor listi v vetru. Nikoli ne veš, kam in v kaj te zanesе usoda. Vse to so nevidna pota življenja.

Izza dreves je stopila luna. Njena svetloba je utap-

Vrsto tal v zgradbi določimo predvsem glede na namen posameznih prostorov. Glede na toplotno izolacijsko sposobnost tal jih razvrščamo v topla, polhladna in hladna tla, glede na način izdelave in polaganja pa lesene pode, naboje in tlake. Večina povodov sestoji iz spodnjega nosilnega sloja, podloge in zgornjega obrabnega sloja. Od dobrih tal pričakujemo, da so trajna, udobna pri hoji, in da jih lahko enostavno vzdržujemo. Če so udobna pri hoji, in da jih lahko enostavno vzdržujemo. Če so obenem zaščitena proti vlagi, mrazu, zvoku, kemičnim vplivom in požaru, so prikladna za vsak namen.

Pred močno talno vlago zavarujemo tla nepodkletene hiše obenem z zidom z vodoravno (horizontalno) mokrotno izolacijo, pri podkleteni zgradbi pa z vodoravno in navpično izolacijo. Vodoravno mokrotno izolacijo izvedemo običajno s strešno lepenko in vročim bitumnom, navpično pa s cementno prevleko in vročim bitumnom. Zelo natančno moramo izvesti stik med vodoravno in navpično izolacijo.

NAJLEPŠA — LESENA TLA

Navadna lesena tla so običajno iz skobljanih jelovih, smrekovih ali borovih desk, debelih 3 cm, ki jih pribijemo na podne blazine (6x8 cm). Blazine so položene v 8 do 10 cm visok nasip iz suhega prodca ali zdrobljene opeke. Tak pod prepušča prah skozi stike med deskami, pri pomivanju tal pa se nasip razmoči in sčasoma se rada

pojavi hišna goba.

Ladijska tla so v tem pogledu mnogo boljše, ker so stiki ob vzdolžni strani napravljeni na pero in utor, poleg tega pa še pribiti ob utoru, tako da glave žebeljev niso vidne. Polagamo jih navadno na podne blazine v prodnatem nasipu. Najprimernejši za ladijska tla je hrastov, bukov ali borov les. V nekaterih prostorih tla lahko premažemo z oljnatim opleskom in lakiramo.

Parquet običajno polagamo na leseno podlago (slepi pod), ki leži na podnih blazinah v peščenem nasipu. Kakovost parketa je razvrščena po standardih v več razredov, material za parket pa sta navadno hrastov ali bukov les (včasih jesenov ali brestov). Parketne deščice se stikajo podobno kot ladijski pod na pero in utor. Deščice so debele od 18 do 26 mm, tako imenovani lamelni parket, lepjen na podlago, pa je debel le 8 mm. Parquet včasih polagajo tudi na betonsko površino, ki je namazana s posebnim bitumenskim lepilom, v katerega vtisnejo parketne deščice.

VEDNO VEČ TLAKOVCEV

Tlake polagamo na utrjeno podlago (beton, gramoz, glina), nakar stike med posameznimi tlakovci zalijemo z malto ali asfaltom.

Opečene tlakovce polagamo na gramozni nasip, prek katerega naneseemo 2 cm apnene malte, ali prek betonske podlage, kjer jih polagamo v pesek ali v cementno malto. Za tlak lahko uporabljamo navadno dobro

žgano opeko, postavljeno ploskoma ali po robu. Ponavadi pa polagamo mnogo trše tlakovce iz prepreke, ki so debeli 3 do 4 cm. Stike med tlakovci zalijemo s cementno malto v razmerju 1:2,5. Tovrstni tlaki so primerni za hleve, kleti, shrambe in hodnike v hiši, terase, kuhinje, stranišča, kopalnice.

Leseni tlaki so iz kock trdega lesa (hrast, bukov, jelša), udušijo ropot in so primerni za tlakovanje dvorišč, remiz in konjskih hlevov. Navadno jih polagamo prek betonske podlage, stike pa zalijemo z asfaltom ali fino cementno malto.

Cementne in teraco ploščice polagamo prek betonske podlage v svežo cementno malto debelo 2 do 3 cm. Tudi spojnice zalijemo s cementno malto. Primerne so tudi za oblogo pohodnih streh.

Keramične ploščice so primerne predvsem za tla v kopalnicah, hodnikih in kuhinjah, ker so higienske, obenem pa dobimo zelo lep in trajen pod. Polagamo jih na betonsko podlago in zalijemo z redko cementno malto, ki poveže stike. Običajno so ploščice velike 10 x 10 x 0,5 cm in jih dobimo v raznih barvah.

Teraco ali venecijski tlak polagamo prek betonske podlage v debelini 2 do 4 cm. Zmes sestoji iz 1 dela cementa, 1/2 dela marmornega prahu, 1/2 dela peska in vode. To zmes položimo in izravnamo, nato pa posipamo nanjo zrna marmorja in polijemo s cementnim mlekom. Ko se zmes posuši, površino zbrusimo ročno ali strojno. Tlak je primeren za kopalnice, balkone, veže.

PLASTIKE SE IZOGIBAJMO

Linolej polagamo običajno prek betonskega tlaka, na katerega najprej položimo stisnjen papir, nato linolejski kit. Prek tega pa lepimo plošče iz linoleja, ki so debele 2 do 3,5 mm. Polagamo ga lahko tudi prek lesenega ali ksilitnega poda. Linolej je prožen in obstojen material, obenem pa je dober toplotni in zvočni izolator.

Gumo običajno polagamo prek tlaka iz betona ali mavca. Nanj jo lepimo z elastičnim lepilom. Guma je obstojna in odporna proti obrabi ter izolira toploto in zvok.

S plastični podi oblagamo kuhinje, hodnike, kopalnice, pa tudi ostale prostore. Ne katere polagamo kot plastično maso na podlago, druge pa kupimo v obliki bal, kosov ali trakov (podolit, vinaz plošče). Obstojne, obenem pa enostavne za čiščenje so plastične obloge raznih barv, s hrapavo zgornjo površino in toplotno izolacijskim slojem na spodnji strani.

Hipotenzija — zmanjšan krvni pritisk

Hipotenzija je bolezen, na katero so zdravniki postali pozorni šele zadnjih nekaj let. Do nedavnega so namreč menili, da hipotenzija ne more ogroziti življenja, čeprav lahko bistveno zmanjša njegovo kvaliteto. Danes vemo, da v nekaterih primerih, resda redko, lahko pripelje tudi do smrti, recimo pri elementarnih nesrečah (potresih), ko človek, ki dalj časa stoji v ozkem prostoru, umre zaradi hipotenzivnega sindroma oziroma nezadostne prekrvavitosti možganov.

Spričo teh opažanj in tudi razvoja medicinske misli se je na tem področju povečalo število raziskav, ki so jih opravili klinični in bazični raziskovalci, rezultat pa so naša današnja spoznanja o patofiziologiji,

simptomatologiji in zdravljenju hipotenzije. Zaradi težnosti se pri človeku v stoječem položaju kri zliva v venska skladišča. Osnovna patofiziološka motnja pri hipotenziji je preveliko „pretakanje“ krvi iz sistema rezistentnih krvnih žil (ki se upirajo) v kapacitivne žile, to je v vene, ki služijo kot skladišče krvi. Do „pretakanja“ krvi v venska skladišča pride tedaj, ko „osnovni“ venski tonus ni ustrezen. Simptomi, ki spremljajo tako moteno stanje, se kažejo kot subjektivni simptomi in objektivni ugotovki. Od subjektivnih simptomov so značilni telesna in duševna preutrujenost, stalen občutek utrujenosti ter potreba po miru in spanju, zlasti zjutraj. Simptomi se kažejo tudi kot občut-

ljivost za vremenske razmere in so težave večje, ko je vroče. Nastajajo tudi vrtoglavice, ter slabše pomnenje in razdražljivost. Zdravnik bo od objektivnih ugotovkov opazil razbijanje srca, hladne okončine, znojenje, pogosto zehanje, v genitalnem sistemu pa pri moških impotenco, pri ženskah pa težave pri menstruaciji.

Omenjena zelo različna simptomatologija zelo pogosto otežuje diagnozo in bolnik „hodi“ od enega specialista do drugega. Vendar moramo vedeti, da ima hipotenzijo kar 10-odstotkov vseh bolnikov, ki prihajajo k zdravniku splošne prakse. Zato je pravilno opazovanje in prepoznavanje simptomov zelo pomembno za določanje zdravniških ukrepov in lajšanje bolnikovih težav.

ljala odsev ulične svetilke in trudno je prečkal ulico. Mesečina v poznih večernih urah je belila trg, kjer sta z roko v roki počasi stopala fant in dekle, odeta v cvetje mladosti, brez besed, zaverovana v skrivnost ljubezni in pomladi.

— Tako sta tavalja v svetlobi in sreči nekoč tudi Aleš in Alenka, je vstala v njem misel ob prispodobi na razsvetljenem trgu. — Da bi nikoli več ne bilo vojne, ki trga najgloblje človeške vezi in čustva ter jih okrutno in usodno prepleta od kraja, je povezal svoje dejanje s preteklostjo. Komaj je opazil, da že stopa čez most in ga le nekaj hiš še loči od doma. Želel si je samote in miru. Šele v poznih jutranjih urah ga je premamil spanec. Žene ni bilo doma...

Jutranja zora se je svetlikala skozi rožnate zastore in odkrivala podobo sobe, ki je bila edina molčeča, mrtva priča Alenkinega sedaj do jedra dognanega dejanja. Slišala je zvečer tihe, odhajajoče korake. Ure in ure je brez sna čakala na spokojnost. In zdaj so se porajali prvi začetki prebujenega jutra.

V hiši je bilo vse tiho. Vstala je, odgrnila zastor in globoko vdihnila sveži jutranji zrak. Poljubila je sliko svojega nikoli pozabljenega Aleša. Čutila je v sebi skrivni zanos in nikomur bi ne mogla o tem govoriti. V njej sta bila neskončna širina in zadovoljstvo.

S človekom, ki si ga je izbrala za očeta svojemu nadvse zaželenemu otroku, se nista več srečala. Izpolnil je svojo obljubo. Čez tri mesece je odšla daleč na jug domovine k dobri prijatelji. Ničesar jim ni zamolčala. Njena mladostna prijateljica je vodila medicinski center obsež-

nega obmorskega kraja. Bila je mati dveh ljubkih deklic. Ob Alenki izpovedi sta se z možem zdravnikom globoko zamislila in ji ob njenem vzponu k življenjskemu cilju — imeti otroka — krepko stisnila roko.

Kar hitro se je lahko zaposlila. Morda so se okoli njene skrivnostne nosečnosti dvignila raznotera ugibanja in malomeščanske nikoli izčrpane govornice in laži, ki pa nikdar niso vdrle v njen duhovni svet.

Ko se je ob večerih sprehajala ob zatonu sonca, ki se je v mavričnih barvah poslavljalo za eno noč od srečnih in nesrečnih zemljanov, se je zavestno prištevala k srečnim. Kot beli galebi nad nikoli mirujočimi valovi morja je ponosno usmerjala svoj korak v bodočnost.

Vsrkavala je lepoto teh večerov in jih spojila z ljubečo mislijo na Aleša, ki je za svobodo in zanjo dal življenje. Otroka, ki ga je zdaj nosila pod srcem, je hranila z nepozabnimi spomini na čas njune mladosti.

Iz dneva v dan se je njeno novo življenje začelo utrjevati v obmorski ritem. In kmalu je čutila, da nosi v sebi srečo tistega sveta, ki črpa moč za življenje iz življenjske usode. A to ni bila več samo preteklost, to je bila sedanjost, prepojena s plodom njenega lastnega telesa.

Pred njo je oživljal njen veliki dan in jo opijal z zanosom. Ni se več obračala k preteklosti z bolečino. Prislutila je utripom svojega telesa in uživala v njegovem izpolnjevanju.

Rodila je sina. Dala mu je ime Aleš...

Želja imeti otroka in se soočiti s tisočeriimi lepotami in težavami, ki jih vsebuje materinstvo, je večna, nikoli izpeta pesem človeškega rodu.

(Konec)

VII. SREČANJE NARODNOSTI SOSEDNIH DEŽEL:

Poročilo o položaju slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem

Ni mogoče tajiti, da so pravice slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem od podpisa državne pogodbe 1955 naprej, v katere členu 7 so zapisane pravice slovenske in hrvatske manjšine, stalno zoževale in omejevali.

Dejstvo je, da so leta 1958 po kampanji protimanjšinskih sil brez primere razveljavili šolsko odredbo iz leta 1945, ki je na vsem južnem Koroškem — „v korist obeh narodov“, kakor je bila prepričana tudi tedanja deželna vlada — predvidevala obvezni dvojezični pouk za vse otroke. Dejstvo je, da je leta 1959 manjšinski šolski zakon sankcioniral sporno prijavno načelo za pouk slovenščine in zahteval ugotavljanje manjšine in da je — v istem letu — zakon o jeziku pred sodišči reducirala število sodišč, kjer je bila dovoljena slovenščina kot uradni jezik, od devet na tri sodišča. Dejstvo je, da je zakon o krajevnih napisih leta 1972 imel za vredne dvojezičnega krajevnega napisa samo 205 od nad 800 dvojezičnih krajev na južnem Koroškem,

in dejstvo je tudi, da je „ortstafelsturm“ pred desetimi leti preprečil celo to restriktivno ureditev in de facto razveljavil ustrezní zakon.

Dejstvo je naposled, da je bil leta 1976 sklenjen zakon o narodnih skupinah. Trenutni položaj slovenske manjšine je določen predvsem s to zakonodajo, označuje pa ga tudi temu sledeča ustavitev vseh bistvenih ukrepov za izboljšanje položaja manjšin s strani pristojne zvezne vlade.

Sklenitev zakona o narodnih skupinah leta 1976 in pripadajočih odredb o slovenskem uradnem jeziku in o dvojezičnih topografskih oznakah leta 1977 predstavlja višek zoževanja manjšinskih pravic po podpisu državne pogodbe leta 1955. Da so istega leta kljub protestu prizadetih manjšin in v nasprotju z določili državne pogodbe izvedli tudi ugotavljanje manjšin, ki so ga pred tem od leta 1959 naprej vedno spet vehementno zahtevale nemško-nacionalne sile, samo potrjuje to ugotovitev.

Dvojezični napisi so z odredbo od 31. 5. 1977 predvideni samo v šestih območjih, ki ga Slovenci avtohtono naseljujejo, skupno je teh krajevnih napisov nekaj nad 90 v nasprotju z vendarle 205 leta 1972, toda do danes, pet let po odredbi, jih dejansko stoji komaj tretjina.

Slovenščina je dodatno k nemščini kot uradni jezik dovoljena pred uradi in oblastmi le v eni tretjini območja, ki ga Slovenci avtohtono naseljujejo, pri tem pa prihaja pri dejanski uporabi te pravice do presežne npr. mnogih težav. Razen tega se je mogoče poslužiti deloma samo s tolmačem. V celoti se torej slovenščini v bistvu priznava samo funkcija pomožnega jezika.

Zakon o narodnih skupinah in njegove izvedbene odredbe torej deli koroške Slovence glede na dodelitev pravic na OSEM različnih kategorij. S tem se elementarne pravice samovoljno racionirajo, kar privede do takih nesmislov, da smejo pripadniki slovenske narodnostne skupnosti uporabljati svojo materinsko sicer pred okrajnimi oblastmi, ne pa tudi v domači občini.

Tudi 27 let po podpisu državne

pogodbe člen 7 z izjemo ustanovitve slovenske gimnazije ni izpolnjen. Tega mnenja so tudi priznani mednarodni strokovnjaki za manjšinsko pravo.

Dejansko se zakon o narodnih skupinah bolj in bolj izkazuje kot sredstvo, s katerim se pravice manjšine permanentno še bolj zožujejo. Poleg zakona o narodnih skupinah, ki so ga sklenili brez sodelovanja manjšin in proti njihovem odporu, slovenske osrednje organizacije odklanjajo tudi vstop v institucijo, ki jo je ta zakon ustanovil: manjšinske sosvete. Kajti ta alibi forum brez pristojnosti odvira priznano zastopstvo koroških Slovencev v vlogo frakcije v posvetovalnem organu, ki ga postavlja zvezna vlada.

Te vrste manjšinska politika je rezultat sporazuma treh koroških deželnozborskih in v parlamentu zastopanih strank (julija 1976), pri tem pa je še posebej značilno dejstvo, da ima s tem v zadevah slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem najmanjša stranka z najbolj nemško-

Toliko je ta politika nadaljevanje in eksekutiranje politike „končne črte“, ki jo je 1970 proklamiral KHD in ki v zadnji instanci pomeni izginitev enega od obeh narodov na Koroškem. In toliko je vsako odklanjanje po ustavi pripadajočih pravic, torej toleriranje nadaljnje asimilacije narodnostne skupnosti, aktivna germanizacijska politika.

Da slovenska narodnostna skupnost noče križem rok pričakovati ogroženja svojega obstoja, je pokazala ne nazadnje v letih po zakonu o narodnih skupinah. Njeno kulturno življenje je doživelo doslej neznan razmah. Iz lastne sile, s solidarno pomočjo prijateljev iz večinskih ljudstva in s podporo Slovenije, kjer vendar živi glavni del slovenskega naroda, je ustvarila ustanove, ki naj zagotovijo njeno preživetje. Poleg kulturnih domov in zasebnih dvojezičnih otroških vrtcev (javnim doslej ne priznajo dvojezičnosti) so to tudi prizadevanja na gospodarskem področju, ki naj prestrežejo predvsem za južno Koroško škodljivi enostranski razvoj koroškega centralnega prostora. V isto smer gredo tudi dosledna prizadevanja za sodelovanje sosednjih regij čez mejo in za izgraditev odprte meje.

Prav zdaj, ko Jugoslavija sega po ostrih gospodarskih ukrepih, bi bil regionalni sporazum med Avstrijo in Jugoslavijo, ki so ga s koroške strani žal preprečili, primeren instrument za zagotovitev še naprej uspešnega gospodarskega razvoja v koroškem obmejnem prostoru.

Velik pomen ima ohranitev in nadalnje izoblikovanje kulturne, zgodovinske in družbene identitete pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti z gojitvijo in učenjem slovenskega materne jezika. Vendar pa v javnih otroških vrtcih popolnoma ignorirajo slovenski jezik tako v vzgojnem programu kot tudi v praksi.

Z izjemo lansko leto ustanovljenega dvojezičnega abiturientskega tečaja na trgovinski akademiji v Celovcu in povečanja števila ur za prostovoljni pouk slovenščine na Zavodu za otroške vrtarice v Celovcu so pristojne šolske oblasti doslej zavrnile vse bistvene zahteve slovenskih osrednjih organizacij. Stališča do 7. novele zakona o organizaciji šol sploh niso upoštevali. Slovenščina npr. v predšolskem pouku sploh ni predvidena, angleščina pa bo 1983 uvedena v ljudskih šolah kot obvezni predmet od 3. razreda naprej. Slovenščina, ki je na Koroškem prav gotovo bližja, tega statusa ne dobi. Kaže, da je diskriminantno obravnavanje slovenščine na skoraj vseh šolskih področjih še naprej pravilo.

Trenutno s strani oblasti ni nobenih prizadevanj za uresničevanje dvojezične trgovske akademije, vendar pa obstajajo signali, da hočejo veljavnost manjšinskega šolskega zakona — očitno v smislu zakona o narodnih skupinah — teritorialno okrniti. Nemško-nacionalne sile, zastopniki ljudske in svobodnjaške stranke zahtevajo celo ghetto šole za slovensko govoreče otroke.

Skrajno nezadovoljiv je položaj tudi na področju radia in televizije. ORF daje Slovencem v radiu na razpolago oddajnega časa reci in piši pičlo eno uro ob najbolj neugodnem oddajnem času, televizija pa do danes ni imela niti ene oddajne minute časa za eno od manjšin v Avstriji.

Torej o pristnem pospeševanju manjšine s strani avstrijske države nikakor ne moremo govoriti, tudi če nekatere ustanove slovenske narodnostne skupnosti dobijo določene subvencije, ki pa niso v nobenem razmerju s potrebami.

V tem trenutku torej gre za to, da se upravičene zahteve slovenske manjšine kot take priznajo in da avstrijska zvezna vlada najde voljo, da ne samo zagotovi obstoj narodnostne skupnosti (in doslej ne stori niti tega), temveč da podpre tudi njen razvoj. Dejstvo, da zvezni kancler Kreisky samovoljno odpoveduje razgovore z manjšino, prav gotovo ni korak v to smer. Zastopstvo manjšine — Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev — je vsekakor vedno in vsakčias pripravljeno za enakopravne razgovore z zvezno vlado.

RADIO — TELEVIZIJA

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 5. 11.: 14.10 Obzornik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 6. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 7. 11.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 8. 11.: 14.10 Obzornik — Iz ljudstva za ljudstvo — 16.00 L. Mohar: Zivali, zimski zaspanci (slov. šolska oddaja za šolarje od 1.—5. šolske stopnje).

TOREK, 9. 11.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Obzornik — Mlada grla — Otroci, poslušajte!

SREDA, 10. 11.: 14.10 Obzornik — Za odih in premišljevanje.

ČETRTEK, 11. 11.: 14.10 Obzornik — Glasbeni mojstri.

AVSTRIJA 1

PETEK, 5. 11.: 9.00 Poročila — 9.30 Ruščina — 10.00 Angelika Kauffmann in njen krog — 10.30 Slava za dvojico — 11.20 Oče in sin — 11.30 Zgodovina druge republike — 13.00 Poročila — 17.25 Otroška oddaja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Koltan raziskuje — 21.15 Modna revija — 21.20 Zgodbe Georga Thomalla — 22.15 Nočni studio — 23.15 Poročila.

SOBOTA, 6. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Dopoldanski koncert — 13.00 Poročila — 15.35 Jaz in cesarica — 17.00 Abeceda športa — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenški pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Igra z zvezdami — 21.50 Šport — 22.15 Glasba iz Hollywooda — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 7. 11.: 11.00 Novinarska oddaja — 12.00 Starši in otrok — 15.10 Jožeta in možje — 16.45 Listama in slikanici — 17.05 Risanka — 17.40 Prometna vzgoja za otroke — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Eberhard Wächter — 21.55 Šport — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 8. 11.: 9.00 Poročila — 9.30 Kuharsko omizje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Jožeta in možje — 12.05 Moja najljubša zgodba — 12.15 Richard Lindner — 13.00 Poročila — 17.25 Preprečujmo nezgode — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina divjlina — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.10 Nevarni načrti — 22.00 Šport — 22.30 Poročila.

TOREK, 9. 11.: 9.00 Poročila — 9.30 Angleščina — 10.00 Pridobivanje in predelovanje nafte — 10.15 Poleti na druge planete — 10.30 Jaz in cesarica — 12.10 Šport — 13.00 Poročila — 17.25 Tudi zabava je potrebna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne potegavščine Dicka Turpina — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Lubantunska uganka — 21.00 Novo od večera — 21.45 Avstrijski avtorji o svojih delih — 22.45 Papež v Španiji — 23.45 Poročila.

SREDA, 10. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi zabava je potrebna — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska oddaja — 10.20 Od rude do jekla — 10.35 Navodila za skakanje čez plot — 12.05 Oče in sin — 12.15 Lubantunska uganka — 13.00 Poročila — 17.00 Lutkovno gledališče — 17.30 Ostrček — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smučarski tečaj — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Blazno smeli letalci — 22.00 Poročila.

ČETRTEK, 11. 11.: 9.00 Poročila — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Blazno smeli letalci — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.25 Preprečujmo nezgode — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pogled v kuharski lonec — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kdor ima peruti, tisti leta — 21.25 Dve generaciji pozneje — 22.10 Šport — 23.00 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 5. 11.: 17.30 Starši in otrok — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 S Floride v Kalifornijo — 21.00 Očarljiva znanost — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — 22.20 Uganka pelih grobov — 23.40 Poročila.

SOBOTA, 6. 11.: 16.10 Zivali iščejo dom — 16.25 Zadeva za ljudskega odveta — 16.50 Ljuba družina — 17.35 Ali poznate melodijo? — 18.25 Nogomet — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Idomeno, opera, prenos iz Metropolitanske opere v New Yorku — 23.35 Zgodba brez besed.

NEDELJA, 7. 11.: 8.30 Papež v Španiji — 11.15 Max Mell — 17.45 Portret avstrijskega književnika Mella — 18.30 Mladinski obzornik — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenški pregled — 20.15 Navodila za skakanje čez

plot — 21.45 Novo iz filmskega sveta — 22.30 Alfred Hitchcock: Pismo — 22.50 Sto mojstrov — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 8. 11.: 18.00 Perspektive — 18.30 Dirk van Haverskerke — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prestolonaslednik — 21.50 Poročila — 22.20 Jastrebov plen — 23.50 Poročila.

TOREK, 9. 11.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska oddaja — 18.30 Dirk van Haverskerke — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zabava mora biti — 21.05 Dallas — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

SREDA, 10. 11.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Dirk van Haverskerke — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturni obzornik — 21.05 Ničesar novega pod soncem — 21.50 Poročila — 22.20 Mozaik kratkega filma — 23.20 Poročila.

ČETRTEK, 11. 11.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Na poti po Avstriji — 18.30 Dirk van Haverskerke — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Velika priložnost — 21.50 Poročila — 22.20 Jour fixe 23.20 Poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 5. 11.: 8.55 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Prvi cvetovi — 17.55 Čez tri gore — 18.25 Obzornik — 18.40 Bistre vode: Neretva — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Fantje s Hill streeta — 20.55 Ne prezrite — 21.05 Sojenje strahu, ameriški film — 22.40 Poročila.

SOBOTA, 6. 11.: 8.00 Poročila — 8.05 Lolek in Bolek — 8.15 Mladi virtuoz — 8.30 Prvi cvetovi — 9.00 Samo Katka — 9.30 Pisani svet — 10.00 Povezave — 10.50 Pozdravljen, Makedonija — 11.05 Plodna jesen — 11.40 Poročila — 13.25 Nogomet — 15.20 Poročila — 15.25 Tatiči, angleški mladinski film — 18.30 Naš kraj — 18.45 Ciciban, dober dan — 19.00 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Življenje in časi sodnika Roya Beana, ameriški film — 22.05 Zabavna glasbena oddaja — 22.50 Poročila.

NEDELJA, 7. 11.: 8.30 Poročila — 8.35 Otroška matineja — 9.20 Človekova glasba — 10.15 SKAG — 11.05 TV kašpot — 11.25 Slovenski pihalni orkestri — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 14.45 Posadka, sovjetski film — 17.00 Poročila — 17.05 Iran: Po vseh vetrovih — 17.35 Športna poročila — 17.50 Oddaja za stik z gledalci — 18.20 Človek brez meja — 18.50 Ne prezrite — 19.05 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Anté ali prispevki za življenje — 21.45 Poročila.

PONEDELJEK, 8. 11.: 8.35 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Povezave — 17.55 Kruh skozi stoletja — 18.25 Obzornik — 18.45 Zdrava, mladi — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Rekord, gruzinska drama — 21.00 Kulturne diagonale — 21.40 V znamenju.

TOREK, 9. 11.: 8.35 TV v šoli — 15.55 Šolska TV — 17.15 Poročila — 17.20 Lolek in Bolek — 17.30 Pustolovščina — 18.00 Praznični dnevi slovenske folklore — 18.25 Obzornik — 18.40 Mastovi-Hidak, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Skupna, natančno-politična oddaja — 20.50 Berlin, Alexanderplatz — 21.50 V znamenju.

SREDA, 10. 11.: 8.35 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Ciciban, dober dan — 17.40 Samo Katka — 18.10 Okrogli svet — 18.25 Obzornik — 18.40 Naša pesem — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Poročnik Morant, avstralski film — 21.45 V znamenju.

ČETRTEK, 11. 11.: 8.35 TV v šoli — 15.40 Šolska TV — 17.00 Poročila — 17.05 Bajke med rožami — 17.20 Zapisi za mlade — 17.50 Mozaik kratkega filma — 18.25 Obzornik — 18.40 Svatba, reportaža — 19.00 Umiranje gozdov — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 21.10 Portreti: Ferdo Vesel — 21.50 V znamenju.

ZA MUZIKANTE

Iščemo harmonikaša za trio!
(Javite se po telefonu štev. 04 22 27) 29 05 03 — v večernih urah.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechtstr. 19/IV, tel. 042 22 / 54 042, telex 42086 sindok ta
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 042 22 / 32 550
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Brava, Celovec - Borovlje

To in ono iz Železne Kaple

Že nekaj let redno gojijo stike kapelški prosvetaši s krajevno skupnostjo Dobrova pri Ljubljani. Izmenjava prijateljskih obiskov, nastopi kulturnih skupin in letovanje tamburaškega zbora SPD „Zarja“ v bližino Pirana, kjer se tamburaši vsako leto izpopolnjujejo v strokovnem seminarju, štejejo v široko zastavljeni okvir možnega sodelovanja.

Letos je s tamburaškim zborom vadil in delal sam predsednik tamburaškega združenja Slovenije tov. Terzič. Mladinci so precej napredovali in so za seminar in počitnice na morju zelo hvaležni.

SPD „Zarja“ pa izreka zahvalo tako krajanom Dobrove kot tudi ZKO Slovenije, ki je poskrbela za strokovnega učitelja.

Organizator in duša seminarjev pa je prijatelj Kapeljčanov tov. Bine Otarepec iz Dobrove. Na njegovo pobudo so bile izvedene pravzaprav vse zgoraj omenjene akcije, imel pa je tudi zamisel, da se srečajo žene.

Do tega srečanja Dobrove z Železno Kaplo je prišlo v začetku meseca oktobra, ko je nekajčlanska delegacija Zveze žena iz Dobrove obiskala žene v Železni Kapli. Tovarišice, katere je spremljal tudi tov. Otarepec, so se srečale pri Peršmanu v Lepeni.

Vzele so si dan časa in so razpravljale o problemih, ki se tičejo predvsem ženskega dela in organizacij. Za goste je o tem poročala tov. Danica Novak, o prizadevanjih ZŠZ v Celovcu je spregovorila predsednica Milena Gröblacher, o težavah in skrbih žena na terenu

pa Helena Kuhar. Na Koroškem so žene vključene predvsem tudi v kulturnoprosvetno delo v krajevnih društvih in je zato SPD „Zarja“ predstavila Bredica Sadolšek.

Dr. Šturm pa je tovarišice vodil skozi razstavo pri Peršmanu in pripovedoval o pred-, med- in po-vojnih dogodkih.

Pogovori so končno tekli tudi o možnostih nadaljnjega sodelovanja.

Žene ne bi bile žene, ako se ne bi izkazale tudi na svojih posebnih področjih. Zato so se odločile, da izpeljejo pod vodstvom domačinke učiteljice Danice Karničar še kuharski tečaj. 17 udeleženk se je

mlade žene in tako ne bodo povsem prišle v pozabo. Kdo od mladih še pozna „žrinklofe“, več vrst „štrukljev“, kdo pozna „nagega poba“, kdo „masovnek“ in „mlince“? Hrana gotovo ne bo enolična, saj so poizkusile za eno jed kar več načinov in receptov.

Na zaključnem večeru so poleg udeleženk poskušali okusne jedi še tov. Milena Gröblacher in kuhar dijaškega doma, poln pohvale pa je bil tudi podžupan Mihi Kuchar.

Kot po navadi je naše društvo „Zarja“ tudi letos obhajalo državni praznik in se predstavilo s prireditvijo „Dobro večer, sosed“. To je bila že 8. prireditev v čast državnega praznika „Zarje“ v Železni Kapli. Poleg kulturnih skupin domačega društva in bližnje okolice (Obirski ženski oktet, MoPZ „Trta“ iz Žitare vasi, Gemischter Chor Eisenkappel) je nastopil tudi moški pevski zbor MGVD Lind/Drautal z Zgornje Koroške, s katerim imamo Kapeljani tesne prijateljske stike.

Slavnostni govor je imel prezident koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner, ki je med drugim naglasil, da je materinščina zelo važna za razvoj človeštva. Govor prezidenta je bil dosledno dvojezičen.

Zbrano publiko, med njimi prezidenta koroškega deželnega zbora Josefa Guttenbrunnerja, kapelškega župana Albina Juvana, župana občine Kleblach Lind Petra Fleißnerja, predstavnika Zveze slovenskih organizacij dr. Janka Malleja in številne zastopnike javnega življenja, je pozdravil predsednik „Zarje“ Miha Travnik.

Na prireditvi je nastopilo skupno 140 pevcev, kar je kar lep kulturni dogodek. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička. Po prireditvi je bilo prijetno srečanje v hotelu „Obir“. Imeli smo vtis, da so gostje bili zadovoljni, kar pomeni, da če od nemških prijateljev dobimo razumevanje, da je to že veliko in hkrati začetek poti skupne vzgoje v duhu sprave, v duhu sožitja in medsebojnega razumevanja. To so bile tudi med drugim besede predsednika „Zarje“ Miha Travnika v njegovem pozdravnem govoru. Prireditev je bila odlično pripravljena, tako da gre prireditelju zaslužena pohvala.

Umrli je Ivo Krainer

Pred kratkim nas je presenetila žalostna vest, da se je od nas za vedno poslovil Ivo Krainer iz Podgorj. Umrli je 20. oktobra na posledicah srčne kapi. Na željo umrlega so se od njega poslovili v petek 22. oktobra na Beljaškem pokopališču le najožji sorodniki. Zaradi njegovih posmrtnih ostankov pa bodo položili v zemljo pokopališča v Podgorjah.

Še v začetku oktobra je Krainerja obiskal predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc in mu v imenu Zveze koroških partizanov in Zveze slovenskih organizacij čestital ob njegovi 90-letnici. Ob tej priliki mu je predal tudi odlikovanje, ki ga je prejel za prispevek v boju proti fašizmu.

Ivo Krainer je pripadal tisti generaciji, ki je doživela domala vse gorje 20. stoletja. Kot sin delavca, ki se je iz Bovca priselil v Breže, se je tam rodil 1. 10. 1892. Že v mladih letih je doživljal kot delavec izkoriščanje, zaradi pomanjkanja dela pa je živel in garal nekaj let tudi v Nemčiji, nato v Jugoslaviji, pozneje je moral s trebuhom za kruhom v Ameriko, odkoder se je moral spet vrniti. Pozneje si je kupil v Goselnji vasi skromno hišo, kjer je z družino preživel vse grozote svetovne vojne. V zadnjih letih je živel pri svoji hčerki v Podgorjah, kjer je kljub visoki starosti budno spremljal narodno-politično življenje. Ob težki izgubi izrekamo svojcem iskreno sožalje.

Trebinja pri Šentilju

Po dolgi težki bolezni nas je za vedno zapustil Janko Gröblacher p. d. Martinov Jankej s Trebinje. Svoje zadnje počivališče je našel na šentiljskem pokopališču, kjer se je od pokojnika poslovila velika množica ljudi.

Martinov Jankej izhaja iz zavedne slovenske družine. Njegov oče in pa tudi ded sta bila oba slovenska župana, kar potrjuje, da gre tu za zelo ugledno osebnost in družino.

Janko Gröblacher je bil v zadnji vojni „po sili vojak“. Medtem ko je on trpel in preživel vojne grozote na raznih frontah, pa so njegovi starši in sestra podpirali partizane in bili vključeni v protifašistični boj. Ko se je Janko vrnil iz vojne se je takoj vključil v obnovo narodnega dela in svoje domačije. Pri Martinu na Trebinji je bilo takrat središče narodnopolitičnega delovanja, ne samo takratne občine Loga vas, temveč tudi celotnega območja od Drave pa do Osojskih Tur.

Zaradi svoje šegavosti in skromnosti je bil pokojni Janko zelo priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Za svojo življenjsko družico si je izbral Hauptmanovo Trezijo z Otoža, znano protifašistično borko, ki je morala okusiti gestapovske zapore v Celovcu. V zakonu so se jima rodili trije otroci, vsi vredni sinovi in hčere svojih staršev. Bili so srečna družina. Pa je prišla bolezen v hišo — Janko je zbolel. Vsekakor je bila njegova bolezen posledica prestane vojne. Vedno šegavi Janko se ni več smejal in družina je trpela z njim več kot dvajset let. Težko si predstavljamo, kako hudo je bilo za njegove svojce videti trpeti očeta in moža. Koncem septembra je nesrečni Janko dotrpel. Umrli je mnogo prezgodaj, saj je bil star komaj 62 let. Pokojni je bil v pravem pomenu besede mučenik in z njim so trpeli žena in otroci. V črno žalost se je zavila Martinova hiša, ko je zgubila svojega najdražjega in bridko prizadeti smo bili predvsem tisti, ki smo ga poznali in ki nam je bil dober in pošten tovariš.

Pogrebni obred sta opravila domači župnik Petricig in nekdanji župnik v Šentilju Kanauf. Z v srce segajočimi pesmimi žalostinkami se je od pokojnika poslovil pevski zbor pod vodstvom Mira Kernjaka.

Pokojnega Janka Gröblacherja bomo ohranili v nepozabnem in častnem spominu, ženi, sinu in hčerkama izrekamo naše globoko sožalje.

Toneta Müllerja ni več

Že dolgo smo vedeli, da zdravstveno stanje Toneja Müllerja p.d. Šulna ni takšno kot bi moralo biti, vendar pa je smrt, ki je zaključila življenjsko pot našemu dobremu vaščanu, prišla veliko prezgodaj. Ne moremo se sprizniti s kruto resnico, da Toneja ni več med nami. Pokojni Šulnov Tonej je zagledal luč sveta v Čirkovčah pri Mlinarju in preživel tam tudi leta otroštva. V številni družini so mu vsadili v srce zavednost in poštenost, ki sta ga spremljali vse življenje. Kmalu se je začel zanimati tudi za skupno — združno delo in bil eden od prvih in zvestih članov naše Posojilnice. Vedno bolj je spoznaval, da je le v skupnosti moč in da se bomo ohranili le, če bomo skupno nastopali in vztrajali. Ob prihodu rjave vladavine je moral obležiti tudi obleko vojaka in iti za tuje interese služiti vojsko prav tistemu, ki nam je bil najhujši nasprotnik. Ko pa se je vrnil iz vojske domov, je ponovno zaživel in se pridružil našemu delu.

Za svojo življenjsko družico si je izbral Šulnovo Lojzko iz Vogrč in se priženil na lepo Šulnovo kmetijo. Kmalu je postal znan in priljubljen med vaščani, ki so radi šli k njemu po nasvete in pomoč. S svojo pridnostjo in vztrajnim delom mu je uspelo posodobiti kmetovanje. Ustvaril si je prijetno ognjišče, ob katerem sta mu pomagala žena in pozneje sin Jozef. Tonej je bil z vsem svojim hotenjem kmet, ki je ljubil naravo in domačo grudo. Ni čuda, da se je z vso močjo zabil v to zemljo, da je čim več iztrgal iz nje za dom in družino. Le malo je takih, ki bi s tako vnemo orali in sejali, brez da bi pomislili, da more zemlja tudi človeka izčrpati. Bil je močnejši kot vogrška polja, s katerih je imel vedno čudovit pogled na Komelj, Svinško planino, na Golico... Svojo dobroto pa ni delil samo z domačini, temveč tudi z vaščani in zadrugami. Zaradi svojega odkritega značaja, preudarnosti in poštenja k naši narodni skupnosti, so ga kaj kmalu na raznih zbiorih izvolili v odbore. Tako je postal odbornik tedanje blaške občine in kot tak svetovalec in zagovornik našega človeka. Prav tako je bil zaradi svoje združne miselnosti izvoljen v nadzorni odbor naše Posojilnice in tam deloval do svoje preane smrti. Kljub obilnemu delu na domačiji si je vedno vzel čas tudi za naše skupne interese, se odtrgal od polja in prišel vedno na seje in na njih preudarno sodeloval. S svojo skromnostjo, nasmejanostjo in klenim značajem je osvajal sodelujoče in nanje vplival toplo in domače. Le težko bomo preboleli izgubo člo-

veka, ki je imel z nami toliko skupnega in živel za skupnost. Vedno je bil optimist ter bodril in navduševal druge za plemenite cilje naše narodne skupnosti. To svojo skrb in razumevanje pa ni posvečal samo nam, temveč tudi sosedu drugega jezika in bil odkrit zagovornik sodelovanja na podlagi enakopravnosti in mirnega sožitja. Kot takega smo ga poznali in spoštovali in ga spremljali na zadnji poti na vogrško pokopališče. Veliko nas je bilo, ki smo mu iskreno izrekli zahvalo za vse storjeno. Razdajal si se za druge, nase pa si večkrat pozabil. Zemlja, katero si tako ljubil naj ti bo lahka.

Besede zahvale ob odprtem grobu sta pokojniku v slovo izrekla podžupan Oschmantz v imenu župana Mikuscha, podžupan Fric Kumer v imenu občinske liste in vseh slovenskih organizacij ter predsednik Posojilnice Kolenik Lipej. Moški pevski zbor SPD „Edinost“ in cerkveni zbor iz Vogrč pa sta zapela pesmi slovesa in koroško Rož, Podjuna, Zila.

Svojcem izrekamo iskreno sožalje. ikej

Zgubili smo prijatelja

Pred nedavnim je v Mariboru nenadoma umrl znani planinec in planinski funkcionar Vladimir Stojan. Prav tako kot je njegova smrt prizadela planince v Sloveniji je žalostno odjeknila tudi med slovenskimi planinci na Koroškem. Še pred nedavnim je vodil skupino mariborskih planincev v Kožuto in na Jeko. Takrat je bil čil in zdrav. Kljub svojim letom (okrog 65 let) je bil prvi na vrhu Jepe, torej znak, da je bil v polni svoji moči. Sedaj pa ga že pokriva črna zemlja.

Vladimir Stojan je bil predsednik Planinskega društva Maribor Matiča, s katerim imamo slovenski planinci tesne prijateljske stike. Mariborčani so nas obiskali na Koroškem mi pa na Stajerskem. Poleg teh stikov pa so obstajali še drugi. Vlado Stojan in njegov nerazdružljivi planinski popotnik Tone Korošec sta nas koroške planince rada vodila v italijanske gore v Karnijske Alpe, kjer smo preživeli nekaj lepih planinskih dni. Bil nam je lik planinca in zvestega tovariša. Prav zato nas je njegova nepričakovana smrt tembolj prizadela, saj smo z njim slovenski planinci zgubili dobrega planinskega tovariša in zvestega prijatelja koroških Slovencev.

Ženi in otrokom ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 4. novembra 1982

Za 100 din dobite	23.00 šil.
Za 100 din plačate	28.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.20 šil.
Za 100 lir plačate	1.29 šil.
Za 100 mark dobite	692.50 šil.
Za 100 mark plačate	708.80 šil.

Izlet pliberških zadruženikov

Na povabilo Merxa Celje in Kmetijske zadruge v Šentjurju smo se člani in prijatelji živinorejske zadruge peljali na izlet na Stajersko. Že ob sprejemu v Šentjurju so nas pozdravili predstavniki kulturnopolitičnih organizacij občine Šentjur in Merxa Celje. Odličan program, ki so ga nudili organizatorji, nam je dal vpogled v tamkajšnje kmetovanje, tako v zasebnem kot v družbenem sektorju. Videli smo kmetijo v hribih, ki se intenzivno bavi z živinorejo, nadalje nasade sadja in farmo pitancev v Ponikvi. Predvsem farma pitancev kjer stoji okrog 1300 bikov, je bila za nas zanimiva. Vodja obrata je razložil

način krmljenja in pripravo silaže. Kljub temu, da je vreme malo nagajalo, smo se lepo imeli. Izvrstno pripravljeno kosilo v motelu nas je pošteno poživilo. Zvečer so nam še pokazali vinsko klet v Slovenskih Konjicah. Direktor nam je tudi obilno natočil belega in rdečega korenjčana, da smo lažje zapeli. Veseli in zadovoljni smo se vračali domov. Iskrena zahvala za organizacijo in gostoljubnost velja vsem, ki so nas spremljali, posebno dipl. inž. Jožetu Gračnarju. Izlet je vodil aktivni predsednik živinorejske zadruge Libuče Alojz Možina, ki se zelo prizadeva vzorno voditi zadruge in poživiti njeno dejavnost.

SAK je jesenski prvak

Slovenski atletski klub si je osvojil naslov jesenskega prvaka vzhodne koroške podlige. V zadnji tekmi je v nedeljo premagal Velikovec z 1:0 in si je z 18 točkami iz 12 tekem osvojil prvo mesto, čeprav ima igro manj kot ostali in čeprav je bil pri zadnjih igrah SAK močno prizadet, ker je bil trener v bolnici. Moštvo SAK od 5. igre naprej ni oddalo več vodstva v vzhodni podligi, kar potrjuje ugotovitev ob začetku prvenstva, da se je SAK letos zelo dobro pripravil na sezono.

S 16 točkami je na drugem mestu KAC, presenetljivo pa je tretje mesto Šmihela (16), ki je v zad-

njem času na tihem plezal vedno višje. Dobro četrto mesto pa zaseda s 15 točkami novinec iz Šentandraža pred favoriziranim moštvom iz Treibacha (15). Velikovec (9), Sinča vas (7) in Grabštanj (6) pa je trojka na spodnjem koncu lestvice.

Prihodnjo nedeljo se bosta pomerili moštvi SAK in Dobrle vasi, igra pa šteje že za spomladansko prvenstvo. Teden navrh (14. novembra) pa bo prišlo do izvedbe igre proti Wolfsbergu, ki je pred kratkim izpadla zaradi neuporabljivosti nogometnega igrišča.